

TINGSINNSKUDD

Ved stiftelse og kapitalforhøyelse

Kandidatnummer: 416

Veileder: Tore Bråthen

Leveringsfrist: 25. november 2006

Til sammen 15.915* ord

07.06.2007

* I tillegg kommer 586 ord i innholdsfortegnelse og indekser.

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Oppgavens tema og hovedproblemstilling	1
1.2	Rettskilder	2
1.3	Legislative hensyn bak reglene om tingsinnskudd	3
1.4	Avgrensning	4
1.5	Oversikt over den videre fremstilling	5
<u>2</u>	<u>REGLENES BAKGRUNN OG UTVIKLING. TILPASNINGEN TIL EU-REGLENE</u>	<u>5</u>
2.1	Innledning	5
2.2	Utviklingen av reglene	7
2.3	EU-rettslig perspektiv	13
2.3.1	Gjeldende rett	13
<u>3</u>	<u>GENERELT OM TINGSINNSKUDD</u>	<u>16</u>
3.1	Innledning	16
3.2	Når kommer reglene om tingsinnskudd til anvendelse	16
3.2.1	Aksjeselskap og allmennaksjeselskap	16
3.2.2	Stiftelse og kapitalforhøyelse	17
3.3	De forskjellige typer tingsinnskudd	19
3.3.1	Generelt	19
3.3.2	Inndeling av eiendeler	21

<u>4</u>	<u>TINGSINNSKUDDREGLERNE – REDEGJØRELSEN</u>	<u>26</u>
4.1	Innledning	26
4.2	Redegjørelsens innhold	29
4.3	Verdivurderingen - prinsippene	31
4.3.1	Generelt	31
4.3.2	Verdivurderingen	33
4.4	Revisors bekreftelse og utarbeidelse av redegjørelsen	40
4.5	Endring i annet selskapsdirektiv	44
4.5.1	De nye bestemmelsene	44
4.5.2	Bør asl./asal. § 2-6 harmoniseres med de nye bestemmelsene?	49
<u>5</u>	<u>AVSLUTNING</u>	<u>52</u>
<u>6</u>	<u>INDEKSER</u>	<u>53</u>
6.1	Lovregister	53
6.2	Litteraturliste	53
6.3	Forarbeider	55

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema og hovedproblemstilling

Oppgaven omhandler reglene om innskudd i aksjeselskap og allmennaksjeselskap med andre eiendeler enn norske kroner, og praktiske problemer som kan oppstå ved slike aksjeinnskudd.

Når et selskap stiftes, bestemmer stifterne hvordan aksjekapitalen skal være fordelt på et visst antall aksjer, som hver lyder på et bestemt beløp i norske kroner. Aksjonærene kjøper aksjer mot å yte et aksjeinnskudd i form av penger eller gjenstander m.v., og får dermed en eierandel i selskapet. Det samlede aksjeinnskudd i selskapet utgjør aksjekapitalen.

Ved forhøyelse av aksjekapitalen må det bestemmes hvorvidt pengene skal skaffes til veie ved overføring av fondsmidler, ved konvertering av gjeld eller om aksjonærene skal betale inn mer. Innbetaling av mer aksjekapital kan både være innbetaling i form av penger, og i form av eiendeler. En slik forhøyelse av aksjekapitalen kalles nyemisjon og reiser mange av de samme spørsmål som stiftelse av selskap. Mange av reglene er derfor like.¹

Utgangspunktet i norsk rett er at enhver formuesverdi kan brukes som aksjeinnskudd. Alt som ikke er norske kroner, regnes som tingsinnskudd. Aksjelovene setter visse begrensninger for hvilke eiendeler som kan brukes som tingsinnskudd. En begrensning ligger i at kun eiendeler som kan føres som eiendel i selskapets balanse, kan brukes som aksjeinnskudd.

Den kapital som skytes inn i selskapet, skal dels tjene som sikkerhet for kreditorene, dels være selskapets driftskapital. De regler som oppstilles for å beskytte kreditorenes og

¹ Tore Bråthen, Selskapsrett, 2. utgave, Oslo 2006 s.166-167.

aksjeeiernes interesser i at reell kapital skaffes til veie, volder spesielle problemer hvor aksjeinnskuddet etter stiftelsesavtalen ikke skal bestå i penger, men i andre eiendeler.² For det første må det tas standpunkt til hva som skal kunne brukes som innskudd. Videre blir det spørsmål om prinsippene for verdsettelse av innskuddene, hvilket tidspunkt verdsettelsen skal knyttes til, og hvilke innbetalingsregler som skal gjelde. Et viktig spørsmål er hva slags kontrollordninger som skal gjelde for tingsinnskudd. I tillegg oppstår spørsmålet om hvordan man kan oppstille regler som effektivt hindrer omgåelse av reglene.³

1.2 Rettskilder

I denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i de aktuelle bestemmelsene om tingsinnskudd i henholdsvis aksjeloven og allmennaksjeloven, og de aktuelle forarbeidene til disse lovene. På grunn av reglenes nære tilknytning til regnskapslovens regler, har det også vært nødvendig å se nærmere på regnskapsloven og forarbeidene til denne loven.

Ved EØS-loven § 1 er EØS-avtalens hoveddel gjort til norsk rett, mens det avledede regelverk forutsettes gjennomført særskilt. Norge er i følge avtalen forpliktet til å rette seg etter både den primære EU-retten slik den fremgår av Romatraktaten, og i all hovedsak av den sekundære EU-retten. EU begynte allerede på 1960-tallet et harmoniseringsarbeid på selskapsrettens område. Gjennom en serie direktiver skulle en felles minstestandard oppnås i den nasjonale aksjeselskapsretten, og dermed ville etableringsfriheten i det europeiske fellesskapet fremmes.⁴ Av interesse for denne besvarelsen er annet selskapsdirektiv 77/91 EØF, også kalt Kapitaldirektivet. Direktivet som ble vedtatt av Rådet 13. desember 1976, er av hjørnesteinene i den europeiske selskapsretten. Kapitaldirektivet er gjennomført ved

² Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970 s. 56.

³ NOU 1992: 29 s. 40.

⁴ Kari Birkeland, "EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning", *Tidsskrift for Forretningsjus*, 2005 s. 516-557 (s. 523-524).

transformasjonsmetoden, og har kommet til uttrykk i bestemmelser om tingsinnskudd i begge aksjelovene.

1.3 Legislative hensyn bak reglene om tingsinnskudd

Både aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper er selskaper med begrenset deltakeransvar, jfr. asl./asal. § 1-2. Aksjonærer i aksjeselskap og allmennaksjeselskap hefter for selskapets gjeld med det innskudd de har gjort i selskapet. En aksjonær kan ikke pålegges å betale mer enn han eller hun allerede har gjort i form av aksjeinnskudd. Dette gjelder selv om selskapets midler ikke er tilstrekkelige til å dekke selskapets forpliktelser.⁵

Stifterne av et aksjeselskap plikter å gjøre innskudd i selskapet, og det samlede innskudd må minst oppfylle kravene til aksjekapital etter aksjelovene.

Aksjeinnskuddet kan som nevnt både gjøres med penger, men også med andre eiendeler. På grunn av kravet om minste aksjekapital er det derfor viktig at selskapene mottar det innskudd som registreres hos Foretaksregisteret etter asl./asal. § 2-18.

Loven inneholder en rekke bestemmelser som tar sikte på at selskapet virkelig tilføres innskudd som svarer til aksjekapitalen.

Reglene om tingsinnskudd er et av regelsettene i aksjeloven og allmennaksjeloven som skal være med på å ivareta og beskytte kravene om at aksjeselskap og allmennaksjeselskap skal ha en viss aksjekapital og en forsvarlig egenkapital.

Hensynet til beskyttelse av selskapskapitalen er sentralt i aksjeloven. Dette er nærmere presisert i Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 14:

"Siden selskapsdeltakernes ansvarsbegrensning er det som i første rekke skiller et aksjeselskap fra andre virksomhetsformer, er det naturlig at aksjeloven inneholder regler som har til formål å avbøte enkelte uheldige virkninger av denne ansvarsbegrensningen."

De uheldige virkningene vil først og fremst ramme en kreditor som ikke får sitt krav dekket på grunn av ansvarsbegrensningen som gjelder for aksjeselskaper og

⁵ Tore Bråthen, Selskapsrett, 2. utgave, Oslo 2006 s. 23.

allmennaksjeselskaper. Hensynet til selskapets kreditorer er derfor et av de grunnleggende hensyn som aksjeloven bør ivareta. De bestemmelsene som skal ivareta dette hensynet er i første rekke regler som pålegger deltakerne å gjøre et innskudd i selskapet, regler som skal sikre at denne innskuddsforpliktelsen er reell, og regler som skal hindre at deltakerne på ulovlig måte får sitt innskudd tilbake.

Deler av regelverket om selskapskapitalen som på den ene side står sentralt i kreditorvernet, vil i virkeligheten samtidig ivareta viktige aksjeeierinteresser. Dette gjelder for eksempel det regelsett som skal sikre at selskapet ved stiftelsen reelt blir tilført en kapital som minst svarer til den fastsatte aksjekapital. At så er tilfellet er selvsagt også viktig for den enkelte aksjeeier som investerer i selskapet med tillit til at også de øvrige aksjeeiere tilfører selskapet sine aksjeinnskudd. Skal noen aksjeeiere skyte inn annet enn penger, er således spørsmålet om verdsettingen av tingsinnskudd noe som ikke bare angår kreditorene, men også aksjeeiere som skal yte pengeinnskudd.⁶

1.4 Avgrensning

Reglene om tingsinnskudd ved stiftelse og kapitalforhøyelse er langt på vei de samme i aksjeloven og allmennaksjeloven. De to lovene ble utarbeidet under ett og paragrafene i lovene følger hverandre, og har stort sett identiske bestemmelser. Jeg vil i det følgende gi en parallell fremstilling av reglene i de to aksjelovene. I de tilfeller hvor de aktuelle bestemmelsene er forskjellige for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, vil begge reglene bli omtalt og bakgrunnen for forskjellene bli behandlet.

Reglene om tingsinnskudd er også aktuelle når det er snakk om fusjon, fisjon, omdanning av aksjeselskap til allmennaksjeselskap og forhøyelse av aksjekapitalen. I det følgende vil jeg først og fremst ta for meg reglene som gjør seg gjeldende ved stiftelse av et selskap og ved forhøyelse av kapitalen.

⁶ NOU 1996: 3 s. 39.

Reglene om tingsinnskudd gjelder både hvis innskyteren av eiendelen får vederlag i form av aksjer fra selskapet, men også i de tilfeller hvor innskyteren får betaling på annen måte, for eksempel i form av kontantbetaling. I det følgende vil jeg konsentrere meg om de situasjonene hvor vederlaget består av aksjer.

1.5 Oversikt over den videre fremstilling

I den videre fremstillingen vil jeg i punkt 2 se på bakgrunnen for reglene og hvordan utviklingen av reglene om tingsinnskudd har vært. Her vil også forholdet til de aktuelle reglene i EU bli behandlet. I punkt 3 vil jeg redegjøre for hva som kan brukes som tingsinnskudd og i hvilke situasjoner de aktuelle reglene kommer til anvendelse.

Deretter vil jeg i punkt 4 gjøre rede for hva som er gjeldende rett ved bruk av tingsinnskudd, og de problemene som kan oppstå ved bruk av andre eiendeler enn penger som aksjeinnskudd. Her vil jeg også gi en presentasjon av de nye reglene om tingsinnskudd som er vedtatt i EU, og som kan få innvirkning på norsk rett.

2 Reglenes bakgrunn og utvikling. Tilpasningen til EU-reglene

2.1 Innledning

Retten til å bruke andre eiendeler enn penger som aksjeinnskudd har vært forutsatt, eller spesifikt fremgått av alle de tidligere aksjelovene. Men tingsinnskuddsreglene har utviklet seg mye siden den første aksjeloven av 1910. Dagens regler om tingsinnskudd er i stor grad avskrift av den aktuelle EU-lovgivningen på området. Den omfattende reguleringen av selskapsretten innenfor EU har ført til likelydende selskapslovgivning i EU og i EØS-landene. Harmoniseringen av selskapsretten er et ledd i gjennomføringen av etableringsretten. Etableringsretten er en av de fire sentrale grunnrettighetene i Romatraktaten og EØS-avtalen. Etableringsretten går ut på at et selskap har rett til å etablere seg hvor som helst i EU eller EØS, og rett til å drive virksomhet gjennom datterselskap, filial eller agentur. Selskapet kan dermed drive virksomhet på like vilkår som

etableringsstatens egne borgere og virksomheter, jfr. Romatraktaten art. 43 og EØS-avtalen art. 31.

Det er gode grunner til at også tingsinnskudd av forskjellig karakter kan brukes som aksjeinnskudd. I mange tilfeller vil tingsinnskudd utgjøre en verdifull del av aksjekapitalen ettersom det kan bestå av fast eiendom, driftstilbehør, løsøre osv. som utgjør en viktig ressurs for selskapet. Hovedregelen er at gjenstanden skal ha en funksjon i selskapets drift.

Det har opp gjennom tidene gjort seg gjeldende større usikkerhet og flere motforestillinger mot å bruke immaterielle rettigheter som for eksempel knowhow og goodwill som tingsinnskudd, enn materielle ting som for eksempel driftstilbehør, løsøre, fast eiendom osv.⁷ Grunnen til det er at slike immaterielle formuesverdier kan være vanskeligere å vurdere verdien av enn materielle formuesverdier. I tillegg vil spørsmålet om dets reelle verdi for selskapet kunne oppstå, og om en slik "eiendel" vil kunne realiseres osv. Det er derfor oppstilt strengere vilkår ved bruk av slike innskudd, enn det som gjelder for materielle eiendeler, jfr. asl./asal. § 2-6 første ledd nr. 4 siste punktum hvor det fremgår at verdsetting av immaterielle eiendeler som skal overtas som aksjeinnskudd, særskilt skal begrunnes.

Reglene skal ivareta flere hensyn, som nevnt over. En viktig side ved utformingen av reglene er at de kan ikke gjøres for strenge, da dette vil gjøre det mindre attraktivt å benytte eiendeler som aksjeinnskudd i selskap. Det fremstår som viktig å finne en gylden middelvei når det kommer til "strengheten" av reglene. Gjøres stiftelsesreglene for kompliserte, skapes det interesse for å omgå dem, og det er vanskelig å oppstille effektive regler som begrenser muligheten for omgåelse.⁸

⁷ Se bl.a. Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970 s. 57-58.

⁸ Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970 s. 59.

2.2 Utviklingen av reglene

Aksjelovene av 1997 er de fjerde i rekken av norske aksjelover. De tidligere aksjelovene hadde også bestemmelser som tillot, og regulerte bruken av tingsinnskudd ved stiftelse og kapitalforhøyelse. EUs harmonisering av selskapsretten har resultert i flere selskapsdirektiver som nå er implementert i norsk rett. Retten til å bruke tingsinnskudd er utførlig regulert i annet selskapsdirektiv, og er nå transformert i bestemmelser i aksjeloven og allmennaksjeloven.

Dagens aksjelover har likhetstrekk med den første aksjeloven av 1910.

Aksjeloven av 1910 § 5 annet ledd nr. 9 og 10, jfr. tredje ledd hadde regler som tilsvarende asl./asal. § 2-4. Stiftelsesavtalen måtte inneholde en eventuell avtale om at aksjeinnskudd kunne gjøres med andre eiendeler enn penger. Det var en kjent sak at slike transaksjoner hadde medført grovt misbruk og forskjellige midler hadde vært anvendt. 1910-loven § 5 anerkjente deres legalitet, men søkte å hindre misbruk ved å fremtvinge offentliggjørelse.⁹ Til tross for vanskelighetene som kunne oppstå i forbindelse med verdsettelsen av formuesgjenstander, og den svindel og grovt misbruk som var begått i utlandet, var det ikke snakk om å avskaffe muligheten til å gjøre innskudd med eiendeler. Det fremsto som en rimelig forretningsordning at et selskap, som for eksempel ble stiftet for å drive fabrikkvirksomhet, lot en aksjetegner skyte inn en fabrikk i stedet for å kjøpe en for den innbetalte aksjekapital.¹⁰

Betingelsen for å kunne benytte seg av muligheten til å bruke andre eiendeler enn penger som aksjeinnskudd, var at innskyteren ga full opplysning om den innskutte eiendel. Denne skulle inneholde en spesifisert angivelse av verdigjenstanden, og den pris den var satt til.¹¹ Dette skulle gi aksjetegnerne en mulighet til å gjøre seg opp en mening om den verdigjenstand som ble innskutt mot aksjer var verdt så mye som ble ubetalt i aksjer, og om

⁹ Dr. Oscar Platou, Forelæsning over norsk selskapsret - Om aktieselskaper kommandittselskaper paa aktier og foreninger, bind II, 2. utgave ved Dr. Adolf Lindvik, Oslo 1933 s. 57.

¹⁰ Bilag til Ot.prp. nr. 28 (1900-91): Udkast til Lov om Aktieselskaber. Motiver, Christiania 1894 s. 28-29.

¹¹ Per Augdahl, Aktieselskapet efter norsk rett, Oslo 1926 s. 78.

de verdigjenstander selskapet skulle overta var satt til rimelig pris. Var gjenstanden satt til for høy pris kom selskapet til å begynne med et underskudd.¹²

Bestemmelsene i aksjeloven av 1910 § 5 annet ledd nr. 9 og nr. 10 var nært knyttet til hverandre. Annet ledd nr. 9 regulerte de tilfeller hvor det for aksjer skulle kunne gjøres innskudd som ikke besto i penger, mens annet ledd nr. 10 gjaldt situasjoner hvor selskapet mot erleggelse av vederlag i aksjer eller på annen måte, skulle til bruk eller eie, overta bestående eller påtenkt anlegg eller andre formuesgjenstander. Rettslig sett var det forskjeller mellom de to overtakelsesmåtene. I det første tilfellet ble en verdigjenstand brukt som vederlag mot aksjer for å bli medlem av selskapet, enten som stifter eller aksjetegner. I det andre tilfellet sto han formelt (men neppe reelt) utenfor stiftelsen og utenfor selskapet i det kontrakten lød på at selskapet skulle betale verdigjenstanden.¹³ Disse to forskjellige situasjonene kan sies å være lik skillet som fremgår av dagens aksjelover § 2-4 første ledd nr. 1 og nr. 2. Det gjøres også her et skillet mellom de tilfeller hvor aksjer skal kunne tegnes med rett eller plikt til å gjøre innskudd med andre eiendeler enn penger, og det tilfellet at selskapet skal overta andre eiendeler enn penger mot vederlag i annet enn aksjer. Det første kan karakteriseres som tingsinnnskudd, mens det andre må sies å være kjøp og salg.

1910- loven § 21 hadde et forbud mot bruk av tingsinnnskudd som selskapet ikke hadde bruk for i sin drift, fordi et slikt innskudd kunne føre til misbruk.¹⁴ Skulle selskapet overhodet dra nytte av en slik ting, måtte den avhendes, og man hadde da ingen sikkerhet for at man kunne oppnå samme pris som den selskapet hadde overtatt den til.¹⁵ Det var klart at det ikke var selskapet som burde bære risikoen for tingens underpris, men den

¹² Dr. Oscar Platou, Forelæsninger over norsk selskapsret s. 58-59.

¹³ Dr. Oscar Platou, Forelæsninger over norsk selskapsret s. 58.

¹⁴ Dr. Oscar Platou, Forelæsninger over norsk selskapsret s. 59.

¹⁵ Per Augdahl, Aktieselskapet efter norsk ret s. 269.

mann som ikke hadde annet å skyte inn, fikk selge tingen for egen risiko og kjøpe aksjer for salgssummen.¹⁶

Aksjeloven av 1910 inneholdt ingen spesifikk bestemmelse som påla tingsinnskyteren ansvar, men det var ikke tvilsomt at innskyteren svarte overfor selskapet etter de samme regler som i alminnelighet gjaldt i gjensidig bebyrdende kontraktsforhold. Han var ansvarlig i alle tilfelle for forsett og uaktsomhet i kontraktsforhold. Dersom han var i god tro, svarte han kun dersom han hadde overtatt en særlig garanti eller det gjaldt vanhjemmel eller andre likestilte mangler, for eksempel at en fordring som ble overdratt var ugyldig. At tingsinnskyteren ikke hadde ansvar for mangler som han verken kjente eller burde kjenne til, var ikke ensbetydende med at disse manglene ikke fikk noen virkning. Etter alminnelige kontraktsregler hadde han uansett risikoen for kontraktsstridige mangler uten hensyn til om han var i god eller ond tro.¹⁷

1910- loven ble erstattet av en ny aksjelov i 1957. Av denne lovens § 7 fremgikk det at dersom det ble satt vilkår som forpliktet selskapet til å overta til eie eller bruk andre formuesgjenstander enn penger mot vederlag i aksjer, skulle det i stiftelsesvilkårene fastsettes nøyaktig hva som skulle ytes fra begge sider. Denne regelen ble videreført fra 1910-loven og tilsvarer dagens bestemmelse i asl./asal. § 2-4.

I likhet med 1910-loven § 21 fremgikk det spesifikt av 1957-loven § 33 annet ledd at innskudd på aksjer ikke kunne avgjøres med gjenstander som selskapet ikke hadde bruk for i sin virksomhet. Men forbudet kunne neppe strekkes så langt at det var til hinder for at innskudd på aksjer kunne gjøres med kursnoterte verdipapirer som var kurant omsettelige, som for eksempel statsobligasjoner, selv om selskapets virksomhet ikke omfattet handel med verdipapirer.¹⁸

¹⁶ Dr. Oscar Platou, Forelæsninger over norsk selskapsret s. 59.

¹⁷ Per Augdahl, Aktieselskapet efter Norsk ret, Oslo 1926 s. 146-147.

¹⁸ Hans Fredrik Marthinussen, Aksjeloven med kommentarer, Oslo 1960 s. 130.

I utgangspunktet var det vedkommende aksjeeier som heftet overfor selskapet for det som måtte mangle av innskudd, men styrets medlemmer hadde etter 1957-lovens § 27 et garantiansvar for oppfyllelsen av innskuddsforpliktelsen i den utstrekning den i henhold til anmeldelsen skulle være dekket. Dette gjaldt også for den del av aksjekapitalen som skulle avgjøres i annet enn penger. Styret ble med andre ord solidarisk ansvarlige sammen med aksjeeieren, uavhengig av styremedlemmenes skyld. Vedkommende styremedlem ble ikke selv aksjeeier for noen del av det innskudd han var forpliktet til å dekke, men han hadde regress mot aksjeeieren.¹⁹

Norges tredje aksjelov ble vedtatt 4. juni 1976. Loven ble til gjennom et nordisk samarbeid mellom Danmark, Finland, Sverige og Norge, og resulterte i vesentlig ensartet aksjelovgivning i de nordiske landene.

Reglene om opplysningsplikt ved bruk av tingsinnskudd ble her utbygd, og fremgikk av 1976-lovens § 2-4. I likhet med de tidligere aksjelovene, var det etter aksjeloven av 1976 et krav om at en eventuell avtale om at aksjeinnskudd kunne gjøres med andre eiendeler enn penger skulle fremgå av stiftelsesdokumentet. En nyhet i forhold til de tidligere aksjelovene var bestemmelsen i § 2-4 annet ledd, som krevde at stiftelsesavtalen skulle inneholde en redegjørelse for de forhold som kunne være av betydning for vurderingen av tingsinnskuddet og generelt for bedømmelsen av bestemmelser nevnt i første ledd. I tillegg var det oppstilt visse spesialkrav i § 2-4 annet ledd nr.1-3 som særskilt skulle angis. Bestemmelsen skulle sørge for at stifterne fikk en viss spesifikasjonsplikt. Dessuten skulle den medføre en plikt til å redegjøre for prinsipper som lå til grunn for overføringsverdien.²⁰

Aksjeloven av 1976 hadde i § 2-4 tredje ledd lignende bestemmelser som de som nå fremgår av asl./asal. § 2-7. Det fremgikk her at formuesverdier ikke kunne skytes inn eller overtas for et høyere beløp enn det verdiene kunne oppføres med i selskapets balanse etter reglene i §§ 11-9 til 11-11, som var vurderingsregler for henholdsvis omløpsmidler og

¹⁹ Hans Fredrik Marthinussen, *Aksjeloven med kommentarer*, Oslo 1960, s. 104.

²⁰ Ot.prp. nr. 19 (1974-75) s. 34.

anleggsmidler. I tillegg hadde aksjeloven av 1976 § 2-4 tredje ledd annet punktum en bestemmelse som tilsvarer asl./asal. § 2-7 første punktum. Ytelser som ikke kunne oppføres som eiendeler i selskapet balanse, kunne ikke brukes som innskudd. Hva som kunne oppføres i selskapets balanse fremgikk av samme lovs bestemmelser i §§ 11-6 til 11-11. Dagens aksjelover har fått en litt annen utforming, i tillegg til at vurderingsreglene og bestemmelsene om hva som kan føres opp i selskapets balanse nå fremgår av regnskapsloven og ikke av aksjelovene. Men realiteten i 1976-loven § 2-4 tredje ledd og asl./asal. § 2-7 første og tredje punktum er den samme.

Bestemmelsen om at innskudd på aksjer ikke kunne avgjøres med gjenstander som selskapet ikke hadde bruk for i sin virksomhet, ble ikke ansett nødvendig å innta i 1976-loven. Det var fra de øvrige nordiske lands side ingen interesse for å innta bestemmelsen i loven, og man fant derfor ikke grunn til å fastholde bestemmelsen i det norske forslaget.²¹ Regelen fremgår heller ikke av dagens aksjelover.

Etter 1976-loven § 2-9 var revisors kontroll ved stiftelsen av et selskap begrenset til en etterfølgende kontroll som skulle avgis i forbindelse med registreringen. Revisor skulle avgi en erklæring om at formuesgjenstander som selskapet skulle overta mot vederlag i aksjer eller på annen måte, var verdsatt i samsvar med § 2-4 tredje ledd.

Det strenge objektive solidaransvaret som fremgikk av 1957-loven § 27, ble ikke videreført i aksjeloven av 1976. I forarbeidene til 1976-loven ble det uttalt at ingen av de andre nordiske landene kunne akseptere en slik bestemmelse, og det måtte erkjennes at den var meget streng, særlig i de tilfeller der det gjøres innskudd som ikke består i penger.²² Den alminnelige regelen om ansvar på subjektivt grunnlag ble ansett å være tilstrekkelig.

Med aksjelovene av 1997 og implementeringen av EUs annet selskapsdirektiv art. 10, kom et skjerpet krav om dokumentasjons- og opplysningsplikt om innskuddet, og verdsettelsen

²¹ Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970 s. 58.

²² Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970 s. 59.

av dette ble skjerpet. Ordningen med en egen redegjørelse om tingsinnskudd ble gjennomført som en generell ordning. I tillegg ble det gitt strengere regler om hvem som kan foreta kontrollen med innskuddet. Det ble også gitt regler som gjorde at revisor eller annen uavhengig sakkyndig nå blir trukket inn på et tidligere stadium i stiftelsesprosessen. Disse bestemmelsene fremgår nå av asl./asal. § 2-6.²³ Endringen ble for allmennaksjeselskapet allerede gjort gjeldende i 1976-loven ved en lovendring i 1995. Disse endringene i tingsinnskuddsreglene hadde sammenheng med at EØS-avtalen for Norges vedkommende trådte i kraft i 1994, og Norge i den forbindelse forpliktet seg til å bringe vår selskapslovgivning i samsvar med de krav som EU stiller til medlemslandene.

Den strenge ansvarsregelen som fulgte av 1957-loven § 27 ble utelatt i 1976-loven, men ble gjeninnført i en litt annen form i dagens aksjelover. Bestemmelsen fremgår nå av asl./asal. § 2-19. Av første ledd fremgår det at styrets medlemmer og revisor er solidarisk ansvarlig for det som måtte mangle av den aksjekapital som i meldingen til Foretaksregisteret er oppgitt og bekreftet innebetalt eller gjort opp på annen måte. I de tilfeller hvor noe av aksjekapitalen består av innskudd i andre eiendeler enn penger, og mangelen i aksjekapitalen skriver seg fra verdsettingen av dette innskuddet, kommer ansvarsregelen i første ledd ikke til anvendelse, jfr. annet ledd. Feil som er utvist i forbindelse med den erklæring stifterne skal avgi om tingsinnskuddets verdi etter § 2-6 første ledd nr 4, må vurderes etter den alminnelige ansvarsregelen i § 17-1.

Med 1997-lovene ble i tillegg EUs annet selskapsdirektiv art. 11 implementert i norsk rett, og fremgår nå av asl./asal. § 3-8. I følge art. 11 skal bestemmelsene om uavhengig vurdering av tingsinnskudd i forbindelse med stiftelsen, gis tilsvarende anvendelse på formuesgoder som selskapet erverver fra stifterne innen en periode på minst to år etter stiftelsen ("etterstiftelse"). Men i motsetning til direktivets art. 11 er det i asl./asal. § 3-8 ikke noe krav om tidsrom for ervervet. Tanken bak bestemmelsen er at avtaler om erverv av eiendeler m.v. fra en aksjeeier etter stiftelsen, bør være undergitt samme form for

²³ NOU 1992: 29 s. 41 og 76-77.

kontroll som i tilfeller hvor ervervet skjer i direkte forbindelse med stiftelsen.

Bestemmelsen skal blant annet hindre omgåelse av tingsinnskuddsreglene. En lignende bestemmelse som i annet selskapsdirektiv art. 11, fantes i aksjeloven av 1957 § 18.

Grunnen til at regelen ikke ble fulgt opp i aksjeloven av 1976, var at man antok at de alminnelige ansvarsreglene var tilstrekkelige.²⁴

I fremtiden kommer det mest sannsynlig til å bli enda større likhet innenfor selskapsretten i landene i Europa. De nordiske landene og Tyskland har i flere år samarbeidet, og prøvd å harmonisere lovgivningen for å oppnå større rettslikhet. Blant annet har aksjeloven av 1976 sin bakgrunn i et nordisk lovsamarbeid som ble påbegynt i 1960. Nå har EU overtatt den rollen. For at EUs regler om blant annet etableringsretten skal bli effektiv og virke etter sin hensikt er det helt nødvendig at EUs medlemsstater har like regler på mange områder.

2.3 EU-rettslig perspektiv

2.3.1 Gjeldende rett

Reglene om tingsinnskudd i aksjeloven og allmennaksjeloven er i samsvar med reglene i EØS-avtalen. I følge EØS-avtalen er Norge forpliktet til å rette seg etter både den primære EU-retten, slik den fremgår av Romatraktaten, og i all hovedsak av den sekundære EU-retten.²⁵

Med hjemmel i Romatraktatens art. 44 har EU i alt 14 vedtatte eller foreslåtte selskapsdirektiver.²⁶ Annet selskapsdirektiv (Rdir 77/91/EØF) om stiftelse av aksjeselskaper og sikring av og endringer i aksjekapitalen (Kapitaldirektivet) gir bl.a. regler om stiftelse av aksjeselskaper, om aksjekapitalen og innbetaling av denne, om

²⁴ Ot.prp. nr. 36 (1993-94) s. 170.

²⁵ Kari Birkeland, "EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning", *Tidsskrift for Forretningsjus*, 2005 s. 516-557 (s. 517).

²⁶ Tore Bråthen, *Selskapsrett* s. 45.

aksjeinnskudd i annet enn penger og om kapitalforhøyelse og kapitalnedsettelse. Videre gis det regler om utbytte, egne aksjer og forbud mot lån til erverv av aksjer i selskapet.²⁷

I forarbeidene til 1997-lovene ble det foreslått gjennomført endringer i norsk aksjelovgivning. Endringsforslagene hadde delvis sin bakgrunn i EØS-avtalen, og kravet der om at den nasjonale lovgivningen skal tilpasses EUs regler på selskapsrettens område. Harmoniseringen av selskapsretten i EU ses som et ledd i gjennomføringen av etableringsretten, og har ført til likelydende lovgivning på mange viktige punkter i EU og EØS.

Et viktig trekk ved selskapsretten i EU er at det er trukket et prinsipielt skille mellom «små» og «store» selskaper med begrenset ansvar. EUs regelverk definerer ikke nærmere hva som menes med «små» og «store» aksjeselskaper. Dette er overlatt til nasjonal lovgivning. Det er derfor opp til medlemslandene å bestemme hvordan skillet skal gjennomføres, og i prinsippet også om man i det hele tatt skal ha et skille. EU-retten er i hovedsak konsentrert om de store selskapene, og Kapitaldirektivet gjelder kun for disse. Kapitaldirektivet er derfor gjennomført i allmennaksjeloven, men Norge har i tillegg valgt å legge Kapitaldirektivet til grunn også for aksjeloven.

Begrunnelsen for dette er at de norske aksjelovene av 1997 bygger på den grunntanke at det ikke bør være større forskjeller mellom allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper enn de som kan begrunnes ut fra selskapstypenes særegenheter. Ellers kunne resultatet blitt at den ene selskapsformen ville fremstå som mindre seriøs enn den andre.²⁸

I og med de nye aksjelovene av 1997 ble annet selskapsdirektiv 77 / 91 EØS transformert inn i de aktuelle bestemmelsene. Annet selskapsdirektiv har blant annet kommet til uttrykk i allmennaksjeloven § 2-6 og aksjeloven § 2-6. For allmennaksjeselskaper ble

²⁷ St.meld nr. 40 (1993-94).

²⁸ Kari Birkeland, "EU Kommissjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv", *Tidsskrift for Forretningsjus*, 2005 s.516-557 s.519 og Ot.prp. nr. 36 (1993-94) s. 31 flg.

bestemmelsen, som tilsvarer Kapitaldirektivet art. 10, innført allerede i loven av 1976 ved en lovendring i 1995.²⁹

Asl./asal. § 2-6 svarer i det store og hele til annet selskapsdirektiv art. 10. En av forskjellene er at § 2-6, i tillegg til å gjelde for aksjeinnskudd med andre eiendeler enn penger, også gjelder for de avtaler hvor selskapet skal overta andre eiendeler enn penger mot annet vederlag enn aksjer. Bestemmelsen har med andre ord et videre anvendelsesområde enn annet selskapsdirektiv art. 10.

Asl./asal. § 2-6 avviker fra annet selskapsdirektiv art. 10 også på et annet punkt. I annet selskapsdirektiv art 10 nr. 4 er det oppstilt et unntak fra art. 10 nr. 1-3. Unntaket kommer til anvendelse dersom betingelsene i bokstav a) - f) er oppfylt. Det ble ved utarbeidelsen av de nye aksjelovene vurdert om man burde benytte den adgang som EU-direktivet art 10 nr. 4 gir til å gjøre unntak fra kravet om sakkyndig redegjørelse i visse konsernforhold.

Spørsmålet ble drøftet i Ot.prp. nr. 4 (1995-96) s. 22 ved utformingen av forslaget til § 2-4a i aksjeloven av 1976. Departementet fant ikke grunn til å benytte unntaksregelen. En av grunnene var at alle betingelsene for at unntaksbestemmelsen skulle komme til anvendelse gjorde bestemmelsen mindre praktisk. Art. 10 nr. 4 er dessuten gitt en omstendelig utforming som i betydelig grad ville ha komplisert lovteksten. I tillegg har verken Sverige eller Danmark benyttet seg av unntaksbestemmelsen.

En annen bestemmelse i aksjeloven og allmennaksjeloven som har sin bakgrunn i annet selskapsdirektiv er den såkalte gyldighetsregelen i asl./asal. § 3-8. Denne bestemmelsen bygger på direktivets art. 11, og skal hindre omgåelse at tingsinnskuddsreglene. Et av siktemålene med regelen har vært å avskjære muligheten for å omgå den lovpåbudte prosedyren for tingsinnskudd i forbindelse med stiftelse og kapitalforhøyelse.³⁰

Jeg vil nedenfor i punkt 4.5 gi en presentasjon av de nye bestemmelsene om tingsinnskudd som er vedtatt i annet selskapsdirektiv.

²⁹ Aarbakke m.fl: Aksjeloven og allmennaksjeloven med kommentarer, 2. utgave, Oslo 2004, s. 127.

³⁰ Tore Bråthen, Selskapsrett s. 106.

3 Generelt om tingsinnskudd

3.1 Innledning

Aksjelovenes deklarasjoniske hovedregel er at aksjeinnskudd skal gjøres i penger. Innskudd med andre verdier kan bare skje dersom det er nevnt i stiftelsesdokumentet eller beslutningen om forhøyelse av aksjekapitalen.³¹

Reglene som gjelder for tilfeller hvor aksjeinnskudd skal gjøres med eiendeler, er strengere enn de som gjelder hvor aksjeinnskudd skal gjøres i penger. Utgangspunktet er at tingsinnskudd følger de samme reglene som gjelder for kontantinnskudd, men i tillegg kommer visse særregler til anvendelse. Dette skyldes usikkerheten når det kommer til verdsettelsen av det aktuelle tingsinnskuddet. Hovedregelen etter aksjelovene er at aksjeinnskudd ikke kan være lavere enn aksjens pålydende, jfr. asl./asal. § 2-12 første ledd.

Særreglene for tingsinnskudd søker å beskytte de partene som kan komme til å bli skadelidende dersom tingsinnskuddet blir verdsatt for høyt i forhold til dets verdi, og de utstedte aksjers pålydende. Dette medfører derfor strengere regler med krav til dokumentasjon og opplysninger for tingsinnskudd.

Nedenfor vil jeg redegjøre kort for hvilke selskaper reglene gjelder for, og på hvilken måte de aktuelle reglene kommer til anvendelse ved stiftelse og kapitalforhøyelse.

3.2 Når kommer reglene om tingsinnskudd til anvendelse

3.2.1 Aksjeselskap og allmennaksjeselskap

Skillet mellom aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper har ingen lang tradisjon i Norge. Det ble først lovfestet i aksjeloven av 1976 ved en lovendring som trådte i kraft i 1996.³²

³¹ Norsk Lovkommentar, Tore Bråthen, Oslo 2005, bind 3, s. 2714, note 104.

³² Tore Bråthen, Selskapsrett s. 49.

Det prinsipielle skillet mellom de to selskapsformene er knyttet til aksjespredning og adgang til å innehente kapital fra markedet. I tillegg blir aksjeselskaper ofte betegnet som ”små” selskaper, mens allmennaksjeselskaper blir kalt ”store” selskaper. Dette er en konsekvens av at det for allmennaksjeselskaper kreves en minste aksjekapital på 1.000.000 NOK, mens det for aksjeselskaper er nok med 100.000 NOK.

Det gjør seg gjeldende litt ulike hensyn for de to selskapstypene, men når det gjelder reglene om beskyttelse av selskapskapitalen og reglene som særlig skal ivareta selskapskreditorenes interesser, er disse stort sett helt like for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Dette skal motvirke at den ene selskapsformen fremstår som mer seriøs enn den andre.³³

Aksjeloven og allmennaksjeloven er i det store og hele likelydende.

Tingsinnskuddsreglene er med få unntak identiske i de to lovene. Dette er en konsekvens av at hensynene bak tingsinnskuddsreglene gjør seg gjeldende i samme grad for begge selskapsformene.

3.2.2 Stiftelse og kapitalforhøyelse

Det er flere situasjoner hvor det vil være aktuelt å gjøre innskudd i et selskap med andre eiendeler enn penger. Dette vil først og fremst være ved stiftelse av et selskap.

Selskapsstiftelse kan skje på flere måter. Ofte stiftes et AS i forbindelse med etablering av ny virksomhet. Men stiftelse av selskap kan også skje ved sammenslåing av flere selskaper, såkalt fusjon, eller ved deling av selskaper, fisjon. I det følgende vil jeg kun ta for meg de reglene som gjelder ved stiftelse av ny virksomhet.

De formelle stiftelsesreglene fremgår av aksjeloven og allmennaksjeloven kapittel 2.

Aksjelovenes stiftelsesregler skal ivareta tre hovedhensyn.

³³ Tore Bråthen, Selskapsrett s. 50.

For det første skal reglene skape klarhet over aksjeselskapsforholdets eksistens og innhold. Med dette menes at det som har skjedd i forbindelse med stiftelsen av selskapet skal være etterviselig. De skal i tillegg beskytte den som går inn som deltaker i selskapet. Sist, men ikke minst, skal reglene sørge for at deltakerne oppfyller visse minstevilkår som motytelse til at de skal få oppfylt sitt ønske om å unngå personlig heftelse for selskapsforpliktelsen. Det viktigste er her at det skal etableres en viss reell egenkapital på aksjeselskapets hånd før det starter sin virksomhet.³⁴ Det er flere parter som kan komme til å lide dersom ikke stiftelsen av selskapet skjer på en tilfredsstillende måte og slik aksjelovene gir anvisning på. Dette gjelder først og fremst stifterne av selskapet, selskapskreditorene og aksjonærene.

Når et selskap skal stiftes, er det et vilkår etter asl./asal. § 2-1 at det skal opprettes et stiftelsesdokument som skal inneholde selskapets vedtekter og noen minstekrav angitt i asl./asal. § 2-3. I tillegg fremgår det at det må være bestemt i stiftelsesdokumentet dersom aksjeinnskudd skal kunne gjøres med andre eiendeler enn penger, jfr. asl./asal. § 2-4.

Asl./asal. § 2-4 første ledd nr. 1 krever at en eventuell avtale om at aksjer skal kunne tegnes med rett eller plikt til å gjøre innskudd med andre eiendeler enn penger, skal fremgå av stiftelsesdokumentet. Etter asl./asal. § 2-4 første ledd nr. 2 gjelder tilsvarende for avtaler om at selskapet skal overta andre eiendeler enn penger mot vederlag i annet enn aksjer. I denne oppgaven blir det for vidtgående å drøfte begge situasjonene, jeg vil i det følgende kun ta for meg de tilfellene hvor det fra selskapets side skal ytes aksjer mot innskuddet. Det er ikke nødvendig å innta avtalen eller bestemmelsen i stiftelsesdokumentet, det er tilstrekkelig at man i stiftelsesdokumentet henviser til den eller til redegjørelsen etter § 2-6. Men det er da et vilkår at stiftelsesdokumentet gjengir hovedpunktene i avtalen.

Konsekvensen av at en avtale eller bestemmelse ikke er tatt inn i stiftelsesdokumentet på den angitte måten, er at den ikke kan gjøres gjeldende mot selskapet, jfr. asl./asal. § 2-4 tredje ledd. Men selv om dette er tilfellet, kan selskapets organer etter stiftelsen vedta at et

³⁴ Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 103.

avtalt stiftelsesvilkår eller en inngått kontrakt skal aksepteres, dersom det ligger innenfor vedkommende organs kompetanse å gjøre det.³⁵

En annen situasjon hvor det vil være aktuelt å gjøre innskudd i et aksjeselskap eller et allmennaksjeselskap, er ved forhøyelse av aksjekapitalen ved nytegning av aksjer. En slik forhøyelse av aksjekapitalen skjer mot at selskapet tilføres nye verdier eller blir kvitt gjeld, og reguleres av asl./asal. §§10-1 til 10-19. Forhøyelse av aksjekapitalen forutsetter en beslutning av det selskapsorgan som har beslutningsmyndigheten. Bestemmelsen i asl./asal. § 10-2 om at generalforsamlingens beslutning skal inneholde en eventuell avtale om at aksjer skal kunne tegnes mot innskudd i andre eiendeler enn penger, er bygd opp over samme lest som asl./asal. § 2-4. I tillegg får reglene om redegjørelse etter asl./asal. § 2-6 tilsvarende anvendelse ved kapitalforhøyelse, jfr. asl./asal. § 10-2 tredje ledd. I aksjeselskaper kan bare aksjonærene eller bestemt navngitte personer innbys til å tegne aksjer. En tilsvarende begrensning gjelder ikke for allmennaksjeselskaper. I allmennaksjeselskaper kan allmennheten fritt innbys til å tegne aksjer.³⁶

3.3 De forskjellige typer tingsinnskudd

3.3.1 Generelt

I utgangspunktet kan enhver formuesverdi brukes som tingsinnskudd, men med den begrensning som følger av asl./asal. § 2-7 første punktum.

Kun eiendeler som kan balanseføres etter regnskapsloven, kan brukes som aksjeinnskudd. I følge regnskapsloven § 3-1 jfr. § 2-1 er aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper regnskapspliktige, og skal for hvert regnskapsår utarbeide et årsregnskap. Et regnskap er en oversikt over inntekter, utgifter, eiendeler og gjeld. Av regnskapsloven § 3-2 fremgår det at årsregnskapet blant annet skal inneholde en balanse. En balanse er et oppsett på eiendeler og gjeld som et selskap har, jfr. regnskapsloven § 6-2.

³⁵ Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 123-124.

³⁶ Andenæs, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper s. 387, 389-400.

Å godta tingsinnskudd som ikke kan balanseføres, ville i forhold til regnskapslovens aktiveringsregler være ensbetydende med tegning til underkurs. Som en illustrasjon kan man tenke seg at innskyteren har forskuddsbetalt husleie for selskapets kontorlokaler, og ønsker å benytte seg av dette som aksjeinnskudd. Den del av forskuddsbetalingen som dekker leie frem til stiftelsestidspunktet, representerer ingen verdi for selskapet. Den kan derfor ikke aktiveres i selskapets balanse, og kan ikke benyttes som aksjeinnskudd. Den del av forskuddsbetalingen som gjelder tiden etter selskapets stiftelse, kan derimot aktiveres på selskapets hånd og godskrives innskyteren som aksjeinnskudd.³⁷

I tillegg følger det av asl./asal. § 2-7 annet punktum at en plikt til å utføre et arbeid eller en tjeneste for selskapet ikke i noe tilfelle kan brukes som aksjeinnskudd. Bakgrunnen for denne regelen er usikkerheten ved slike fremtidige ytelser og arbeidsprestasjoner.

Det er også klart at innskudd ikke kan ytes med gjenstander som selskapet ikke har bruk for i sin virksomhet. Dette fremgår ikke av dagens aksjelover, men fremgikk av aksjeloven av 1910 § 21 og 1957 § 33 annet ledd.³⁸ Bestemmelsen ble ikke funnet nødvendig å innta i aksjeloven av 1976, da den ble ansett å være en selvfølgelig regel. Motsetningsvis er det i dansk selskapsrett hevdet at det ikke er en betingelse at selskapet ut fra en konkret vurdering har bruk for innskuddet, eller at eiendelen er egnet til å inngå i selskapets virksomhet. Det avgjørende er eiendelens verdi ut fra en alminnelig markedsmessig betraktning.³⁹

I aksjelovene er begrepet ”andre eiendeler enn penger” brukt som beskrivelse på ting som kan brukes som aksjeinnskudd istedenfor norske penger. Hva som regnes som tingsinnskudd, er dermed negativt avgrenset. Begrepet ”eiendeler” er veldig vidt og krever

³⁷ Andenæs, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper s. 96.

³⁸ Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970 s. 58 og Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 131.

³⁹ Jan Schans Christiansen, Kapitalselskaber - Aktie- og anpartsselskabsret, København 2003 s. 245 og Erik Werlauff, Selskabsrett, 6. udgave, København 2006 s. 186.

en nærmere forklaring. En tolkning av begrepet med utgangspunkt i den naturlig språklig forståelse av ordlyden gir liten veiledning, ettersom definisjonen av ”eiendeler” er ting som noen eier.

I tvilstilfelle må man ta i betraktning hvilken funksjon aksjekapitalen skal ha. Det avgjørende er om innskuddet representerer en reell verdi for selskapet, som etter alminnelig aksepterte bedriftsøkonomiske prinsipper og god regnskapsskikk kan opptas som eiendel i selskapets balanse. En konsekvens av dette må være at formuesverdier som er av reell verdi for selskapet, kan nyttes som aksjekapital uavhengig av om de har realisasjonsverdi.⁴⁰

3.3.2 Inndeling av eiendeler

Aksjeloven og allmennaksjeloven inneholder ingen definisjon av hva som vil kunne brukes som tingsinnskudd. Lovene inneholder derimot den begrensning at kun eiendeler som kan balanseføres etter regnskapsloven, kan brukes som aksjeinnskudd, jfr. asl./asal. § 2-7 første punktum. Det vil derfor være naturlig å bruke regnskapsloven som et utgangspunkt ved fastleggingen av de forskjellige typer eiendeler som vil kunne være aktuelle å bruke som tingsinnskudd.

Det er vanlig å skille mellom anleggsmidler og omløpsmidler.

Anleggsmidler er summen av alle de langsiktige midlene i foretaket.

Det består av immaterielle anleggsmidler, varige driftsmidler og finansielle anleggsmidler. Finansielle anleggsmidler er verdipapirer (aksjer, obligasjoner, lån m.m.) som er av strategisk art. Eksempel kan være en stor aksjepost i et annet selskap som foretaket bruker for å øve innflytelse over lengre tid. Også fordringer som er ventet å ha en løpetid på over ett år, føres under denne posten i balansen. Varige driftsmidler er fysiske anleggsmidler som for eksempel anleggsmaskiner, bygninger, eiendommer og transportmaskiner.

⁴⁰ RG 1991 s. 1052 (s. 1055).

Immaterielle anleggsmidler er eiendeler som er av strategisk verdi, men ikke knyttet til noen fysisk eiendel. Dette kan for eksempel være patenter, goodwill eller aktiverte kostnader. Dersom man for eksempel utvikler et produkt som ennå ikke har noen fysisk verdi, kan kostnadene ved dette føres som immaterielle anleggsmidler.

Regnskapslovens balanseoppstilling klassifiserer immaterielle eiendeler i fire grupper.

- 1) forskning og utvikling
- 2) konsesjoner, patenter, varemerker og lignende rettigheter
- 3) utsatt skattefordel
- 4) goodwill⁴¹

I det følgende vil jeg se litt nærmere på hva som omfattes av begrepet goodwill.

Overdras en virksomhet mot vederlag som overstiger verdien av de enkelte eiendeler, vil den overskytende del gi uttrykk for selskapets forretningsverdi, også kalt goodwill. Det vil med andre ord si at goodwill refererer seg til merverdien ut over verdien av de enkelte eiendeler, i den utstrekning den representerer en forretningsverdi. Begrepet goodwill omfatter verdier av forskjellig type og av forskjellig varighet.⁴² Tungtveiende grunner tilsier en lik regel for de forskjellige typer. Hva som kan anses som goodwill, er med andre ord meget vidt; vederlag som overstiger substansverdien.

I regnskapsteorien skilles det mellom identifiserbare og ikke-identifiserbare eiendeler. Med ikke-identifiserbare eiendeler menes at de forhold som ligger til grunn for verdien, ikke kan påvises når selskapets eiendeler verdsettes enkeltvis.⁴³ Ikke-identifiserbare eiendeler vil for eksempel være teknisk/markedsmessig knowhow, virksomhetens renommè, god medarbeiderstab, beliggenhet, monopolstilling, kundekartotek osv. Det er bare verdien av ikke-identifiserbare eiendeler som inngår i goodwill-begrepet. Begrepet goodwill vil med

⁴¹ Aarbakke m.fl.: Aksjeloven og allmennaksjeloven med kommentarer s. 131-132.

⁴² Ot.prp. nr. 19 (1983-84) Lov om endring i lov 18. august 1911 nr. 8 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) m.fl. Avskrivningsreglene s. 16-17.

⁴³ NOU 1995: 30 s. 138.

andre ord si verdien av ikke-identifiserbare immaterielle eiendeler, dvs. verdi utover virksomhetens identifiserbare fysiske og immaterielle verdi.⁴⁴

Det ble i forbindelse med forberedelsen av aksjelovene av 1997 vurdert om adgangen til å bruke goodwill som aksjeinnskudd burde begrenses.⁴⁵ Det ble på bakgrunn av dette henvist til Regnskapslovutvalgets utkast § 6-8 hvor goodwill er definert som «differansen mellom anskaffelseskost av en virksomhet og den virkelige verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld i virksomheten».⁴⁶ Verdsettingen av goodwill er derfor forbundet med betydelig usikkerhet og foretas stort sett uten tilknytning til markedsmessig fastlagte verdier. Det samme kan for så vidt være tilfelle også når det gjelder verdsettingen av forsknings- og utviklingsarbeid og andre immaterielle verdier. Slike eiendeler er oftest heller ikke egnede dekningsobjekt sett fra kreditorenes side.

Spørsmålet om goodwill og andre immaterielle verdier skal kunne benyttes som aksjeinnskudd, har blant annet betydning i tilfelle hvor igangværende virksomhet skal skytes inn, enten ved stiftelse, nytegning, sammenslåing eller deling av selskapet. Det er behov for å sikre at også slike eiendeler representerer reelle verdier for selskapet når de benyttes som aksjeinnskudd. Sett fra kreditorenes side vil slike eiendeler ikke være lett realiserbare aktiva. Dessuten foreligger det en fare for at aksjekapitalen kan bli satt for høyt som følge av usikkerhet knyttet til verdivurderingen, særlig når det gjelder goodwill. Dette vil i tilfelle også gå ut over andre aksjeeiere som yter aksjeinnskudd i penger og som vil få den relative verdi av sine aksjeinnskudd redusert dersom verdivurderingen er for høy. Det er på det rene at det knytter seg atskillelig usikkerhet til hvilke prinsipper som i henhold til gjeldende regnskapsregler skal legges til grunn ved verdivurderingen.

⁴⁴ Elin I. Malt og Svein T. Sønning, "Verdsettelse av immaterielle verdier (goodwill), *Revisjon og Regnskap*, nr. 8 1997 s. 393-399 (s.393-394).

⁴⁵ NOU 1996: 3 s. 41-41.

⁴⁶ Definisjonen av goodwill fremgår nå i en litt annen form i regnskapsloven § 5-7.

På den annen side vil et forbud mot å bruke slike eiendeler som aksjeinnskudd innebære et markert brudd med selskapspraksis. Et forbud vil være til hinder for at man gjør bruk av goodwill og andre immaterielle verdier i de tilfeller hvor slike eiendeler klarligvis representerer en virkelig verdi for selskapet. Næringspolitiske hensyn taler for at man i så fall bør kunne gjøre bruk av immaterielle eiendeler som aksjeinnskudd, bl.a. slik at slike eiendeler sammen med den kapital selskapet forøvrig blir tilført kan gi grunnlag for ny næringsvirksomhet.⁴⁷

Utvalget kom i sin utredning om de nye aksjelovene frem til at de ikke ville foreslå endring i gjeldende rett på dette området. Når immaterielle verdier antas å ha virkelig verdi etter en vurdering i henhold til gjeldende regnskapsregler, bør verdivurderingen også kunne legges til grunn i forhold til andre av de lovregler som gjelder for selskapene, herunder reglene om aksjeinnskudd i annet enn penger.

Den neste kategorien av eiendeler er omløpsmidler. Dette er aktiva bedriften har til disposisjon (disponible midler). Omløpsmidler er eiendeler som ikke er bestemt til varig eie eller bruk. Dette er med andre ord verdier som er ventet å kunne gå i omløp innen ett år. Omløpsmidler består av blant annet varelager, fordringer, investeringer, kontanter og bankinnskudd.

En problemstilling er om det foreligger kontantinnskudd eller tingsinnskudd.

Problemstillingen kan oppstå hvor noen har penger til gode hos selskapet, og det på bakgrunn av dette utstedes aksjer mot at kreditor samtidig sletter gjelden han har mot selskapet. Er dette da uttrykk for kontantinnskudd eller tingsinnskudd?

Spørsmålet kan forekomme ved kapitalforhøyelse, men det kan også forekomme ved stiftelse av selskapet. Ved stiftelse kan spørsmålet oppstå hvor en virksomhet skytes inn, og virksomhetseieren skylder penger til kreditor, som i forbindelse med stiftelsen av selskapet er villig til å tegne aksjer for (noe av) sitt tilgodehavende. Med hensyn til de øvrige

⁴⁷ NOU 1996: 3 s. 41-42.

selskapskreditorens mulighet til å få dekket sitt krav i tilfellet av selskapets sammenbrudd, kunne det være en fordel at noen som hittil hadde vært kreditor ville oppgi denne posisjonen og i stedet påta seg den posisjon som aksjonær. Det ville da i tilfellet ved et eventuelt sammenbrudd av selskapet blitt færre kreditorer. Men denne betraktning holder ikke når den konfronteres med de grunnleggende selskapsrettslige krav til tilveiebringelse av selskapskapital. Aksjekapital må ikke tegnes til underkurs, og ethvert innskudd som ikke er et kontantinnskudd, er å betrakte som tingsinnskudd, som følgelig skal vurderes.⁴⁸ Det vil med andre ord si at sletting av gjeld, mot vederlag i aksjer, etter denne definisjonen er å anse som tingsinnskudd. Som aksjeinnskudd må det antakeligvis også kunne godtas at aksjetegneren overtar gjeld svarende til innskuddet, men ansvarsovertakelsen må i tilfelle være godtatt av kreditor for at innskuddet skal anses å ha funnet sted.⁴⁹

Spørsmålet om når et tilgodehavende mot et selskap har samme bonitet og likviditet som et kontantbeløp, slik at tingsinnskuddsreglene ikke skal følges, har vært forelagt EU-domstolen. Av prosessuelle grunner ble det ikke avsagt en realitetsavgjørelse av spørsmålet. Men av generaladvokatens forslag til avgjørelse, som antagelig er et riktig uttrykk for rettstilstanden, fremgår det imidlertid at et tilgodehavende mot selskapet kun kan sidestilles med kontanter såfremt tilgodehavende er klart, likvid og eksigibelt. Disse betingelsene vil uten problemer være oppfylt i selskaper som er fullt betalingsdyktige og likvide, og i mange tilfeller vil motregning hhv. gjeldskonvertering krone for krone uten iakttagelse av tingsinnskuddsreglene derfor være i orden.⁵⁰

Også en bestående virksomhet kan brukes som tingsinnskudd ved stiftelse av et selskap. Denne utgjør da et samlet innskudd. Ofte stiftes et selskap ved at stifterne bruker en eksisterende virksomhet som de selv har drevet som aksjeinnskudd i det nye selskapet, slik at dette dermed utgjør det kapitalmessige grunnlaget for selskapet.

⁴⁸ Erik Werlauff, *Selskabsret*, 2. reviderede udgave, København 1994 s. 385.

⁴⁹ Aarbakke m.fl., *Aksjeloven og allmennaksjeloven* s. 132.

⁵⁰ Erik Werlauff, *Selskabsret*, 2. reviderede udgave, København 1994 s. 386.

Dersom det påhviler heftelser i form av pant eller eiendomsforbehold på en eiendel som skal skytes inn, må dette fremgå i forbindelse med opprettelsen av stiftelsesdokumentet. Enten må selskapet overta heftelsen eller så må den innfris. Dersom selskapet overtar byrden, kan eiendelen kun medregnes som tingsinnskudd for sin nettoverdi.⁵¹

4 Tingsinnskuddsreglene – redegjørelsen

4.1 Innledning

Skal selskapet overta eiendeler eller bli part i en avtale som nevnt i asl./asal. § 2-4, skal det utarbeides en redegjørelse som skal vedlegges stiftelsesdokumentet, jfr. asl./asal. § 2-6. Formålet med redegjørelsen er å gi stifterne et bedre grunnlag for å vurdere avtaler om rett til å bruke andre eiendeler enn penger som aksjeinnskudd. Et annet viktig hensyn er kontrollhensyn. Dette er hensynet både til selskapskreditorene og aksjonærene.

Bestemmelsen i asl./asal. § 2-6 innebærer en skjerpelse av opplysningsplikten angående tingsinnskudd, i forhold til forgjengeren, aksjeloven av 1976. For allmennaksjeselskaper var bestemmelsen et faktum allerede i 1976-loven, grunnet en lovendring i 1995.⁵² Med utgangspunkt i EØS-forpliktelser gitt i EUs annet selskapsdirektiv art. 10, ble det ved lov 22. desember 1995 nr. 80 om endringer i lov av 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper m.v. (EØS-tilpasning) vedtatt nye og strengere regler om kontroll med tingsinnskudd i allmenne aksjeselskaper. Formålet med reglene var å få til en mer betryggende kontroll med tingsinnskudd.⁵³ Det ble stilt strengere krav til kontrollordningene ved innskudd i annet enn penger, herunder krav til verdsetting av og opplysninger om innskudd. I tillegg ble kravene

⁵¹ Erik Werlauff, Selskabsret, 6. udgave. København 2006 s. 188-189.

⁵² Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 127.

⁵³ Se Tore Bråthen, EØS-tilpasningen av lov om aksjeselskaper. Om aksjeloven etter endringene ved lov 22. desember 1995 nr. 80, *Jussens venner* 1996, Årgang 31, hefte 4 s. 242-269. (s. 258-259).

skjerpet til uavhengig kontroll av innskuddet, samt til når en slik kontroll skulle skje.⁵⁴

Disse kravene ble gjort gjeldende også for aksjeselskaper ved aksjeloven av 1997. Men for aksjeselskaper ble det anført at de tilsvarende reglene ikke trengte å være så omstendelige som for allmennaksjeselskaper.⁵⁵ Det ble derfor innført en ordning med erklæring fra revisor vedrørende tingsinnskudd, i stedet for et krav om at revisor skal utarbeide redegjørelsen.

Kravet om redegjørelse gjelder som nevnt over også ved kapitalforhøyelse, fusjon, fisjon og omdanning av AS til ASA. Reglene er i det store og hele likelydende. I det følgende vil jeg derfor ta utgangspunkt i reglene som gjelder ved stiftelse av selskaper.

Når det gjelder aksjeselskaper, er det stifterne som skal sørge for at redegjørelsen blir utarbeidet. Men det er nok ganske vanlig i praksis å overlate denne jobben til andre sakkyndige. I allmennaksjeselskaper derimot kan ikke stifterne selv utarbeide redegjørelsen, denne oppgaven er lagt til uavhengige sakkyndige, jfr. asal. § 2-6 annet ledd. Som uavhengig sakkyndig skal benyttes en statsautorisert eller registrert revisor. Aksjelovgruppen mente her at det ville være for kostnadskreven for de små selskapene (aksjeselskapene) dersom de måtte bruke uavhengige sakkyndige til å utarbeide redegjørelsen.⁵⁶

Det er i Ot.prp. nr. 55 (2005-06) foreslått endringer i denne bestemmelsen. Endringene går ut på å spesifisere at det er stifterne av selskapet som må underskrive redegjørelsen. Her vil nødvendigvis aksjeloven og allmennaksjeloven fravike hverandre, i og med at regelen om hvem som skal utarbeide redegjørelsen er forskjellig i de to lovene.

Etter gjeldende rett har det vist seg å være uklart om en redegjørelse etter asal./asal. § 2-6 og åpningsbalansen etter § 2-8 skal undertegnes av stifterne. Brønnøysundregistrene har lagt

⁵⁴ NOU 1996: 3 s. 108.

⁵⁵ NOU 1992: 29 s. 76 og 78.

⁵⁶ Ot.prp. nr. 36 (1993-94) s. 51-52.

til grunn som gjeldende rett at stifternes underskrift ikke er nødvendig på disse dokumentene, mens det i juridisk teori under henvisning til forarbeidene er hevdet at stifterne må undertegne en redegjørelse etter § 2–6. I høringsbrevet foreslo departementet å oppklare tvilen ved å endre aksjeloven §§ 2–6 og 2–8 og allmennaksjeloven § 2–8, slik at det uttrykkelig skal fremgå at dokumentene skal undertegnes av stifterne. Forslaget ble begrunnet slik: «Et krav om at stifterne skal undertegne dokumentene kan få klarere frem at det er stifterne som er ansvarlige for innholdet i redegjørelsen og åpningsbalansen. Forarbeidene forutsetter at stifterne har et slikt ansvar. Dersom det stilles krav om stifternes signatur, kan dette skape en klarere bevissthet hos stifterne om dette ansvaret.»⁵⁷

I praksis behøver det ikke bli så stor forskjell mellom de to ordningene. I begge tilfelle må det etableres et samarbeid mellom stifterne og revisor, og i begge tilfelle må stifterne bøye seg for revisors standpunkt. Det hele koker ned til at det i aksjeselskaper blir et formelt skille mellom redegjørelsen, som skal undertegnes av stifterne, og revisors bekreftelse, mens det i allmennaksjeselskaper bare er ett dokument, som skal undertegnes av revisor alene.⁵⁸

Det fremgår ikke av asl./asal. § 2-6 hvor gammel redegjørelsen kan være på stiftelsestidspunktet. Bestemmelsen må imidlertid ses i sammenheng med asl./asal. § 2-8 om åpningsbalansen og § 2-7 tredje punktum om tidspunktet for verdsettelsen av eiendeler selskapet skal overta. Etter asl./asal. § 2-7 tredje punktum skal innskuddet vurderes til virkelig verdi på dagen for åpningsbalansen. Mens etter asl./asal. § 2-8 annet ledd tredje

⁵⁷ Ot.prp. nr. 55 (2005-06) s. 74. I høringsrunden har Handelshøyskolen BI, Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening, Næringslivets Hovedorganisasjon og advokatfirmaet Grette støttet forslaget. Ingen høringsinstanser går imot forslaget. Departementet mener at forslaget i høringsbrevet bør følges opp, og viser til begrunnelsen ovenfor. Det foreslås derfor endringer i aksjeloven §§ 2-6 og 2-8. Allmennaksjeloven § 2-6 foreslås ikke endret, siden denne bestemmelsen går ut på at det er uavhengige sakkyndige som skal utarbeide redegjørelsen. De foreslåtte endringene i aksjeloven vil også ha betydning for aksjeloven § 3-8 tredje ledd (lovforslaget annet ledd) og § 10-2 tredje ledd, som oppstiller krav om at redegjørelser skal utarbeides etter reglene i § 2-6.

⁵⁸ Andenæs, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper s. 91-92.

punktum skal åpningsbalansen tidligst være datert fire uker før stiftelsen. De tallene man opererer med i åpningsbalansen, må være de samme som de tallene man bekrefter i redegjørelsen etter asl./asal. § 2-6. Det er derfor naturlig å forstå loven slik at heller ikke redegjørelsen kan være eldre enn fire uker på stiftelsestidspunktet.⁵⁹

4.2 Redegjørelsens innhold

I følge asl./asal. § 2-6 første ledd nr. 1 må redegjørelsen minst inneholde en beskrivelse av hvert innskudd. Det er eiendelenes økonomiske egenskaper, spesielt med sikte på selskapets bruk eller utnyttelse, som er det vesentligste. Hvor detaljert beskrivelsen må være vil bero på eiendelens art. Beskrivelsen bør være så utfyllende at den gir en mulighet til å få et relativt godt inntrykk av hva som skytes inn og gjenstandens verdi for selskapet. For eksempel må det vanligvis opplyses om gjenstandens alder og i hvilken stand den er.⁶⁰ Videre må det opplyses om eiendelen lider av en mangel. Beskrivelsen må også gi uttrykk for de konsekvenser avtalen vil ha for selskapet. Behovet for en detaljert beskrivelse syns generelt større for immaterielle eiendeler enn for eksempel fast eiendom.

I tillegg er behovet for en utførlig redegjørelse generelt mindre i de tilfeller hvor det som skytes inn i selskapet er en eiendel som handles i et organisert marked, og hvor verdi relativt lett lar seg konstatere. Dette gjelder eksempelvis ofte børsnoterte aksjer eller obligasjoner.⁶¹ Hvis selskapet skal overta et bestående virksomhet, utgjør den et samlet innskudd. En beskrivelse av hver eiendel vil ikke være nødvendig. I dette tilfellet skal årsoppgjøret med revisjonsberetningen for de tre siste årene vedlegges redegjørelsen, og det skal gis opplysninger om resultatet av driften etter siste balansedato.

I tillegg er det et minimumsvilkår at redegjørelsen inneholder opplysninger om hvilke prinsipper som er fulgt ved vurderingen av de eiendelene selskapet skal overta, jfr. første ledd nr. 2. Det er med andre ord snakk om hvilken fremgangsmåte som har vært anvendt

⁵⁹ Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 129.

⁶⁰ Norsk lovkommentar, Tore Bråthen, Oslo 2005, bind 3, s. 2715, note 127 og NOU 1992: 29 s. 77.

⁶¹ Jan Schans Christiansen, Kapitalselskaber – Aktie- og anpartsselskabsret, København 2003 s. 247.

ved vurderingen. Det er her ikke et krav om at redegjørelsen skal inneholde kompliserte matematiske formler eller lignende, men at i hvert fall hovedprinsippene gjentas.⁶² Dette vilkåret må ses i sammenheng med bestemmelsen i asl./asal. § 2-7 tredje punktum. Det fremgår her at eiendelen skal vurderes til ”virkelig verdi”. Dette vil jeg ta for meg mer utførlig i punkt 4.3.

Vilkåret i første ledd nr. 3, om at redegjørelsen skal inneholde alle opplysninger om forhold som kan være av betydning for bedømmelsen av en avtale om tingsinnskudd, har nær sammenheng med nr.1 og nr. 2. Bestemmelsen har til formål å sikre at alle opplysninger som kan ha betydning for vurderingen, blir fremlagt.⁶³

Det kreves også en egen erklæring om at de eiendelene selskapet skal overta, har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget, jfr. første ledd nr. 4. Det skal her erklæres at nettoverdien av den enkelte aksjetegners innskudd i annet enn penger, minst tilsvarende det beløp som er angitt som innskuddsbeløp i stiftelsesdokumentet, se asl./asal. § 2-3 første ledd nr. 3.⁶⁴ Bestemmelsen har nær sammenheng med asl./asal. § 2-12 første ledd, hvor det fremgår at aksjeinnskudd ikke kan være lavere enn aksjens pålydende. Blir en aksje tegnet mot et lavere vederlag, skal aksjens pålydende likevel skytes inn. Det er her med andre ord et forbud mot at aksjer tegnes til underskudd. Det er i erklæringen ikke nødvendig med en eksakt verdifastsettelse så lenge det er klart at minstekravet er oppfylt.⁶⁵ Verdsetting av immaterielle rettigheter skal særskilt begrunnes.

Hensikten med opplysningene er med andre ord å gi tilstrekkelig og hensiktsmessig informasjon til brukerne av redegjørelsen, slik at de kan sette seg inn i og vurdere om verdiene er minst like store som vederlaget.

⁶² Erik Werlauff, Selskabsrett, 6. udgave, 2006 København s. 191.

⁶³ Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 129.

⁶⁴ Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 129.

⁶⁵ Norsk lovkommentar, Tore Bråthen, Oslo 2005, bind 3, s. 2715, note 134.

4.3 Verdivurderingen - prinsippene

4.3.1 Generelt

I følge asl./asal. § 2-7 tredje punktum skal aksjeinnskudd vurderes til virkelig verdi på dagen for åpningsbalansen. Dette gjelder med mindre det følger av regnskapsloven at innskuddet skal videreføres til balanseførte verdier. Den ”virkelige verdi” fastsettes etter de prinsipper som nedfelles etter asl./asal. § 2-6 første ledd nr. 2, jfr. § 2-12 første ledd. Det avgjørende er verdien av innskuddsobjektet, dvs. den aksjekapital som tilføres selskapet.⁶⁶

Det skal i redegjørelsen om tingsinnskudd gis opplysninger om de prinsipper som er fulgt ved vurderingen av de eiendeler selskapet skal overta. Utgangspunktet er at alle opplysninger av betydning for verdsettelsen fremlegges. Loven stiller ingen krav om hvilke prinsipper som skal anvendes, men det må redegjøres for hva slags prinsipp som anvendes.⁶⁷ Hovedregelen er at eiendeler skal verdsettes til virkelig verdi. I enkelte tilfeller bestemmer regnskapsloven at balanseførte verdier kan eller skal videreføres. Eksempler er omdanning, fusjon av små foretak og fusjon/fisjon som skal regnskapsføres som kontinuitet. Det er derfor behov for opplysning om hovedregelen om virkelig verdi er lagt til grunn, eller om balanseførte verdier videreføres.⁶⁸

Når det gjelder verdsetting av tingsinnskudd, er det en nær sammenheng mellom regnskapsreglene og aksjelovens regler. Det er vanskelig å tenke seg at man i selskapsrettslig sammenheng skulle kunne legge til grunn en annen verdi enn den verdien eiendelen skal føres opp med i balansen etter regnskapsloven. Det er også vanskelig å se at selskapsrettslige hensyn skulle tilsi at tingsinnskuddet ble satt til virkelig verdi, selv om det etter regnskapsloven var riktig å regnskapsføre etter kontinuitetsprinsippet. På denne

⁶⁶ Rt. 1995 s. 1674, Norsk lovkommentar, Tore Bråthen, Oslo 2005, bind 3 s. 2715, note 140 og NOU 1995: 30 s. 130-132.

⁶⁷ Norsk lovkommentar, Tore Bråthen, Oslo 2005, bind 3, s. 2715, note 133.

⁶⁸ RS 802 Revisors redegjørelser og bekreftelser etter selskapslovgivningen s. 5.

bakgrunn er det naturlig å forstå aksjelovenes regler om verdsetting av tingsinnskudd som en direkte henvisning til regnskapslovens vurderingsregler. Dette har også støtte i forarbeidene, jfr. Ot.prp. nr. 23 (1996-97) s 132.⁶⁹

Spørsmålet om hvordan en eiendel skal verdsettes, har i aksjelovgivningen og regnskapslovgivningen betydning i forskjellige sammenhenger. For det første har spørsmålet betydning når en eiendel skytes inn i et selskap mot vederlag i aksjer (tingsinnskudd). Videre har spørsmålet betydning når en eiendel tas ut av et selskap ved overføring til aksjeeierne (tingsuttak). Dessuten kommer verdsettingsspørsmålet inn i forbindelse med transaksjoner hvor eiendelen skifter eier mot vederlag, særlig ved salg og bytte.

Verdsettingen av innskuddet har betydning for hvilket beløp innskyteren kan godskrives for som vederlag for de aksjer han eller hun tegner, jfr. asl./asal. § 2-3 første ledd nr 3 og § 2-12 første ledd første punktum. Det er et vesentlig mål for EUs annet selskapsdirektiv, og dermed for de nasjonale lovgivninger i medlemsstatene, å sikre at et selskap virkelig mottar penger eller andre eiendeler hvor verdien minst svarer til størrelsen av den tegnede kapital. Verdien av tingsinnskudd som innskytes må gjerne være større, men ikke mindre enn den samlede pålydende verdi av de aksjer som utstedes for innskuddet.⁷⁰ Loven fastsetter ingen minimumsverdi, men det kan ligge en nedre grense i henvisningen til god regnskapsskikk.⁷¹

Siktemålet med aksjelovenes regler om tingsinnskudd er med andre ord å sikre at tingsinnskuddet har en verdi som minst svarer til det vederlaget som skal ytes for aksjene.⁷² Skal noen aksjeeiere skyte inn tingsinnskudd, er det viktig for den enkelte aksjeeier som investerer kapital i selskapet at også de øvrige aksjonærer som tilfører annet enn penger

⁶⁹ Ot.prp. nr. 65 (1998-99) s. 19.

⁷⁰ Bernhard Gomard, Aktieselskaber og Anpartsselskaber, 5. udgave, København 2006 s. 116.

⁷¹ NOU 1992: 29 s. 40.

⁷² Ot.prp. nr. 65 (1998-99) s. 19.

bidrar til at selskapet reelt blir tilført en kapital som minst svarer til den fastsatte aksjekapital. Spørsmålet om verdsetting av tingsinnskudd er av betydning for forholdet mellom de enkeltes eierandeler i selskapet og er også et sentralt element i kreditorvernet.⁷³

4.3.2 Verdivurderingen

Det er nær sammenheng mellom aksjelovens bestemmelser om verdsettelse av tingsinnskudd etter asl./asal. §§ 2-6 og 2-7, og regnskapslovens generelle vurderingsregler i kapittel 5.

Norsk regnskapslovgivning⁷⁴ bygger på visse grunnleggende prinsipper, som ikke går eksplisitt fram av loven, men som kommer til uttrykk i enkelte konkrete lovbestemmelser. Den regnskapsmodellen som norsk regnskapslovgivning bygger på kalles transaksjonsbasert historisk kost modell. Grunnprinsippene i denne modellen er transaksjonsprinsippet⁷⁵ og sammenstillingsprinsippet.⁷⁶ I gjeldende vurderingsregler er disse kombinert med forsiktighetsprinsippet.⁷⁷

Det er prinsipielt to måter å regnskapsføre tingsinnskudd på; enten til kontinuitet med videreføring av regnskapsførte verdier (kontinuitetsgjennomskjæring) eller som transaksjon til virkelig verdi. Utgangspunktet i regnskapsloven § 4-1 er at transaksjoner skal regnskapsføres til virkelig verdi av vederlaget for overdratte eiendeler og gjeld (transaksjonsprinsippet). Hvis en overdragelse ikke har kjennetegn som en regnskapsmessig transaksjon, skal overdragelsen kontinuitetsgjennomskjæres.

⁷³ NOU 1996: 3 s. 108.

⁷⁴ EØS-avtalens regler på selskapsrettens område som retter seg mot regnskapsreglene, henholdsvis reglene i fjerde og syvende selskapsdirektiv, er transformert inn i de aktuelle bestemmelsene i regnskapsloven.

⁷⁵ Transaksjoner skal regnskapsføres til verdien på transaksjonstidspunktet.

⁷⁶ Utgifter skal kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

⁷⁷ Ot.prp. nr. 42 (1997-98) s. 81.

Aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-7 tredje punktum og § 10-12 første ledd tredje punktum, om at tingsinnskudd skal vurderes til virkelig verdi på dagen for åpningsbalansen, bygger på hovedregelen etter regnskapsloven om at regnskapsføringen skal skje etter transaksjonsprinsippet.

Det fremgår deretter i aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-7 tredje punktum og § 10-12 første ledd tredje punktum, at transaksjonsprinsippet kommer til anvendelse med mindre det følger av regnskapsloven at innskuddet skal videreføres til balanseførte verdier.

Aksjelovene og regnskapsloven må forstås slik at i de tilfeller det følger av regnskapsloven at man skal bruke kontinuitetsprinsippet, må disse reglene gå foran aksjelovens regler om regnskapsføring etter transaksjonsprinsippet. Det er imidlertid ikke bare i tilfeller hvor regnskapsloven gir uttrykkelig hjemmel for det, at regnskapsføringen skal skje etter kontinuitetsprinsippet. Også i enkelte andre tilfeller kan det følge av regnskapsmessige prinsipper at regnskapsføringen skal gjennomføres med kontinuitet (kontinuitetsgjennomskjæring).

Hovedregelen er at eiendelene som skal brukes som tingsinnskudd skal vurderes til ”virkelig verdi”. En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det er snakk om markedspris.⁷⁸ Markedspris vil si den pris som en vare blir omsatt for på et fritt marked. Dette utgangspunktet vil nødvendigvis måtte fravikes for enkelte eiendeler, ettersom det kan være snakk om ting som ikke er lett omsettelig på et fritt marked eller hvor det ikke er et marked for slike eiendeler. Det vil ikke alltid la seg gjøre å fastlegge markedspris for den aktuelle eiendelen.

Hva som menes med begrepet ”virkelig verdi”, er ikke forklart nærmere i ordlyden i bestemmelsen. At eiendelene skal vurderes til virkelig verdi, innebærer en henvisning til begrepet virkelig verdi slik dette er benyttet i regnskapsloven. Virkelig verdi skal forstås som det universelle verdibegrepet, og begrepet er et innarbeidet lovuttrykk. Utvalget til

⁷⁸ Paul Krüger Andersen, Aktie- og anpartsselskabsret, 9. udgave, København 2006 s. 132.

regnskapsloven anså at virkelig verdi ikke behøvde ytterligere presiseringer i lov. Tilnærming til virkelig verdi må videreutvikles gjennom god regnskapsskikk.⁷⁹

Vurderingsreglene i regnskapsloven kapittel 5, bygger på de grunnleggende regnskapsprinsippene nevnt over. Vurderingsreglene knytter seg i stor grad til begrepene virkelig verdi og anskaffelseskost.⁸⁰ Begrepet virkelig verdi gir uttrykk for den pris en eiendel skal verdsettes til, mens begrepet anskaffelseskost brukes om den verdi som eiendelen skal føres opp med i regnskapsbalansen. De to verdiene utgjør med andre ord to sider av samme sak i forbindelse med verdsettelsen av tingsinnskudd etter asl. § 2-7 tredje punktum.

I regnskapsmessig sammenheng er anskaffelseskost og historisk kost synonymer.

Anskaffelseskost er en fellesbetegnelse som benyttes for alle eiendeler.⁸¹

Anskaffelseskostnaden både for anleggsmidler og omløpsmidler beregnes ved å legge sammen innkjøpspris og utgifter forbundet med kjøpet. Dette følger av definisjonen av anskaffelseskost i regnskapsloven § 5-4 første ledd. Virkelig verdi er salgsverdien etter fradrag for salgskostnader (netto salgsverdi).⁸²

Hovedreglene for vurdering av eiendeler er laveste verdis prinsipp for omløpsmidler, og anskaffelseskost med betinget nedskrivningsplikt for anleggsmidler.

I følge regnskapsloven § 5-2 skal omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Dette vurderingsprinsippet omtales gjerne som laveste verdis prinsipp.

Anleggsmidler derimot skal etter regnskapsloven § 5-3 vurderes til anskaffelseskost.

Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid skal avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan, jfr. annet ledd.

⁷⁹ NOU 1995: 30 s. 132.

⁸⁰ Ot.prp. nr. 42 (1997-98) s. 107.

⁸¹ NOU 1995: 30 s. 120.

⁸² Ot.prp. nr. 42 (1997-98) s. 110.

I følge regnskapsloven § 5-7 skal goodwill vurderes etter vurderingsregelen for anleggsmidler i § 5-3. Størrelsen på goodwill er entydig definert på kjøpstidspunktet i og med at den utgjør differansen mellom anskaffelseskost ved kjøp av en virksomhet, og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld i virksomheten. Men innholdet vil variere med hvordan de identifiserbare eiendeler og gjeld defineres og vurderes. Usikkerheten ved verdsettelsen av identifiserbare eiendeler har derfor et motstykke i verdsettelsen av goodwill. Dette tilsier at goodwill ikke skal vurderes separat, men i sammenheng med eiendeler som ble kjøpt ved samme transaksjon. Goodwill oppstår som en balanseført eiendel i nær tilknytning til de eiendeler som ble kjøpt i samme transaksjon, og vurderinger etter kjøpstidspunktet må avspeile dette forholdet. Ved valg av avskrivningsprofil og i forhold til spørsmålet om nedskrivning, bør goodwill ses i sammenheng med de identifiserbare eiendeler som ble kjøpt i samme transaksjon.⁸³

Det fremgår som sagt ikke av aksjelovene hvilke prinsipper som skal benyttes ved verdivurderingen av tingsinnskudd, derimot gir regnskapsloven visse retningslinjer. Ettersom tingsinnskudd kan bestå av til dels forskjellige eiendeler, må nødvendigvis også vurderingen av innskuddet basere seg på ulike elementer innenfor rammen av de vurderingsreglene som fremgår av asl./asal. § 2-7 tredje punktum og regnskapsloven kapittel 5, avhengig av hva slags eiendel det er snakk om. Fastsettelse av virkelig verdi på andre eiendeler enn penger vil i mange tilfeller innebære usikkerhet som følge av valg av beregningsmetoder og de forutsetninger som legges til grunn. Vurderingen av virkelig verdi må derfor baseres på om verdien er forsvarlig ved at den gir uttrykk for et beste estimat på grunnlag av de foreliggende forutsetninger, og om de anvendte forutsetninger og metoder for beregning framstår som rimelige.⁸⁴

Usikkerheten ved vurderingen av eiendeler vil gjøre seg gjeldende i større eller mindre grad avhengig av hva slags eiendel det er snakk om. Vurderingen av utenlandsk valuta vil skape mindre problemer enn for eksempel goodwill osv.

⁸³ NOU 1995: 30 s. 139.

⁸⁴ RS 802 Revisors redegjørelser og bekreftelser etter selskapslovgivningen, s. 5.

I det følgende vil jeg bruke fysiske anleggsmidler for å illustrere hvilke problemstillinger som kan gjøre seg gjeldende ved vurderingen av et innskudd.

Fysiske anleggsmidler er ofte praktisk viktige for selskapet og blir derfor ofte brukt som tingsinnskudd. Verdivurderingen av slike anleggsmidler kan skape mindre problemer enn andre tingsinnskudd. Men også her kan det være usikkert hvilke prinsipper som skal legges til grunn. Dersom en av innskyterne i et aksjeselskap er i besittelse av et anleggsmiddel som skal benyttes som tingsinnskudd, må utgangspunktet være at selskapet skal betale samme pris til innskyteren som det ville måtte gjøre i et etablert bruktmarked, for et anleggsmiddel av samme type, stand og alder. Videre må hensikten være at innskyteren som selger anleggsmidlet, ikke skal kunne få en høyere pris for dette enn hva et tilsvarende anleggsmiddel kan anskaffes for i et eventuelt bruktmarked. Anleggsmidlet må selvsagt også dekke bedriftens behov med hensyn til kapasitet.⁸⁵

For anleggsmidler av kurant type, og med et etablert bruktmarked hvor anleggsmidler av den aktuelle type, fabrikat, alder etc. omsettes, vil i utgangspunktet fastsettelsen av virkelig verdi kunne være forholdsvis enkel. I disse tilfellene vil den som skal verdivurdere de aktuelle anleggsmidler kunne fremskaffe gode bruktpriiser på tilsvarende objekter. Når anleggsmidlet er av en type som ikke kan omsettes i et etablert annenhåndsmarked, kan det imidlertid være meget vanskelig å sette en virkelig verdi på anleggsmidlet. Det er da opplagt at et selskaps kanskje viktigste anleggsmiddel ikke kan verdsettes til null fordi det ikke finnes kjøpere i et bruktmarked. Alternativet er da å forsøke, så langt det er mulig å tillemppe verdivurderingen til den situasjon man virkelig står over for. Man kan si at dersom det finnes et bruktmarked, bør tingsinnskuddsverdien settes så nær det man kan gjenskaffe anleggsmidlet for som mulig. I de tilfeller hvor det ikke finnes et slikt marked, bør tingsinnskuddsverdien vurderes forsiktig, men allikevel så riktig som mulig ut fra den situasjon som forligger.

⁸⁵ Hermansen og Hole, "Tingsinnskudd, er det så vanskelig? Hva er virkelig verdi?", *Advokatbladet* nr. 8, 2000 s. 23-25.

”Virkelig verdi” vil med andre ord ofte være markedsverdien, altså hva anleggsmidlet kan selges for. Deretter kan det spørres om eventuelle salgsutgifter skal trekkes fra salgssummen. Videre kan det bli spørsmål om verdien skal vurderes så forsiktig at disse gir en viss sikkerhet for aksjekapitalen i selskapet, nærmest en realisasjonsverdi. For veiledning kan man se på hvordan en igangværende bedrift bokfører sine investeringer. Hvis anleggsmidler kjøpes i markedet (for et beløp tilsvarende aksjekapitalens størrelse), bokfører man investeringen med tillegg av kjøps- og installasjonsutgifter. Spørsmålet blir hvem som skal ha rett til gleden av verdiene som ligger i kjøps- og installasjonsutgiftene. Tenker man seg en etablering av et selskap, hvor den ene part skal inn med et beløp og den andre part har sine verdier i en produksjonslinje, faller brikkene oftest på plass. Alternativet er at bedriften må foreta en investering i brukt eller nytt utstyr. Da må alle kostnader som påløper betales med selskapets midler.⁸⁶

Både stifterne og revisor kan finne det tryggest å sette bort denne oppgaven til andre sakkyndige som har som spesiell oppgave å takserer eiendeler. Det vil være naturlig å henvende seg til noen av dem som til daglig arbeider med for eksempel verdivurdering av maskiner, driftstilbehør og løsøre. I mange tilfeller er en god verdivurdering helt avhengig av kjennskap til de objektene som skal vurderes, og til den type produksjon som er tenkt utført.⁸⁷

Realisasjonsverdien av eiendelen vil ofte ikke være av betydning så lenge innskuddet er av reell verdi for selskapet. Dette følger blant annet av RG 1991 s. 1052, hvor det var snakk om verdsettelse av løsøre som aksjeinnskudd. Det var her spørsmål om tingsinnskuddet skulle vurderes til anskaffelseskost eller realisasjonsverdi. Aksjekapitalen i hotellselskapet ble tegnet mot innskudd av inventar og løsøre. Aksjetegneren fikk her medhold i at verdien

⁸⁶ Hermansen og Hole, ”Tingsinnskudd, er det så vanskelig? Hva er virkelig verdi?”, *Advokatbladet* nr. 8, 2000 s. 23-25.

⁸⁷ Hermansen og Hole, ”Tingsinnskudd, er det så vanskelig? Hva er virkelig verdi?”, *Advokatbladet* nr. 8, 2000 s. 23-25.

av innskuddet måtte basere seg på anskaffelseskostnadene for tilsvarende løsøre, idet selskapet på stiftelsestidspunktet ikke hadde planer om utskiftninger.

Skal selskapet overta et bestående virksomhet, er det et krav om at det skal utarbeides en åpningsbalanse. Loven gjør her unntak fra prinsippet om virkelig verdi, i og med at den verdi en eiendel er ført opp med i balansen til det selskapet den er tatt ut fra, også må benyttes i balansen til det selskapet den skytes inn i. Regnskapsloven bygger på at det bare er reelle transaksjoner som kan begrunne en endring av regnskapsmessige verdier.

Synspunktet er at det ikke skal være anledning til å få en ny verdimåling av eiendeler og gjeld ved å foreta pro forma transaksjoner. Ved for eksempel en fusjon kan man tenke seg at regnskapsføringen manipuleres ved at eiendeler og gjeld i et selskap fusjoneres inn i et annet selskap som har de samme eierne som det overdragende selskapet.⁸⁸ Etter regnskapsloven skal det derfor i noen tilfeller gjøres unntak fra hovedregelen om virkelig verdi ved at det i disse tilfellene skal være kontinuitet ved regnskapsføringen.

Overtagelsen av en eksisterende virksomhet vil typisk omfatte både rettigheter og forpliktelser. Men det er ubetenkelig å la selskapet overta virksomhetens gjeldsposter i og med at motytelsen, aksjene, alene skal svare til nettoverdien av den overtatte virksomheten. Nettoverdien fremkommer som differansen mellom de samlede eiendeler som selskapet mottar, og den gjeld som selskapet overtar.⁸⁹

Når det gjelder fastsettelsen av verdien av de eiendeler som skal overdras som tingsinnskudd, anbefaler EU-kommisjonene at det skjer i overensstemmelse med generelle vurderingsstandarter og -prinsipper i medlemsstatene. Vilåret virkelig verdi er et regnskapsuttrykk, og vurderingsstandardene og – prinsippene blir utarbeidet av Norsk regnskapsstiftelse.⁹⁰ EU har vedtatt at alle børsnoterte foretak innen EU-området senest innen 1. januar 2005 må ta i bruk IFRS (International Financial Reporting Standards) i

⁸⁸ Ot.prp. nr. 65 (1998-99) s. 19.

⁸⁹ Jan Schansen Christensen, *Kapitalselskaber – Aktie- og anpartselskabsret*, København 2003 s. 250.

⁹⁰ Kari Birkeland, *EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning* s. 528.

konsernregnskapet. Disse standardene er vedtatt av (IASB) International Accounting Standards Board. For å kunne anvendes av europeiske foretak, må standardene godkjennes for bruk i Europa av EU-kommisjonen. Dette gjøres i form av IAS (International Accounting Standards) forordninger. En slik forordning er IAS 39, som i utgangspunktet kommer til anvendelse på børsnoterte konserner etter EØS-avtalen. I norsk rett forplikter den kun børsnoterte konsern.

4.4 Revisors bekreftelse og utarbeidelse av redegjørelsen

Revisors oppgaver som uavhengig sakkyndig er forskjellig i aksjeselskap og allmennaksjeselskap. I aksjeselskap skal redegjørelsen være bekreftet av statsautorisert eller registrert revisor,⁹¹ jfr. asl. § 2-6 annet ledd annet punktum. Men det er opp til stifterne å sørge for at redegjørelsen blir utarbeidet. Her skiller aksjeloven seg fra allmennaksjeloven, i det allmennaksjeloven krever at en uavhengig sakkyndig, i form av statsautorisert eller registrert revisor, skal utarbeide selve redegjørelsen, og ikke bare bekrefte den, jfr. asal. § 2-6 annet ledd.

Denne forskjellen i asl. § 2-6 annet ledd og asal. § 2-6 annet ledd skyldes bestemmelsen i annet selskapsdirektiv art. 10 nr. 1, hvor det fremgår at redegjørelsen skal utarbeides av en eller flere av selskapets uavhengige sakkyndige. En administrativ eller rettslig myndighet skal utpeke eller godkjenne de sakkyndige. Disse sakkyndige kan i henhold til hver medlemsstats lovgivning være både fysiske og juridiske personer, og i tillegg selskaper. Art. 10 er nå transformert inn i asal. § 2-6. Ettersom annet selskapsdirektiv i utgangspunktet kun gjelder for allmennaksjeselskaper, var det opp til nasjonal lovgivning å gi regler for aksjeselskaper.

Det stilles ikke noe uttrykkelig krav i asl. § 2-6 annet ledd annet punktum om uavhengighet for revisor i forhold til stifteren og selskapet, slik det følger av asal. § 2-6 annet ledd første punktum. Krav om uavhengighet vil imidlertid uansett følge av de faglige standarder som

⁹¹ Vilkårene for å være registrert eller statsautorisert revisor følger av revisorloven kap. 3.

både registrerte og statsautoriserte revisorer er underlagt.⁹² At det for allmennaksjeselskaper er tatt inn et slikt uttrykkelig krav, har sammenheng med tilpasningen til EUs annet selskapsdirektiv art. 10. Normalt vil selskapets valgte revisor avgi bekreftelser og utarbeide eller bekrefte redegjørelser fra stifterne eller styret. En annen revisor kan likevel oppnevnes som uavhengig sakkyndig. Kravet til uavhengighet forutsetter at de samme begrensninger med hensyn til hvem som kan velges som revisor, også gjelder for hvem som kan være sakkyndig. En revisor kan således ikke være uavhengig sakkyndig dersom vedkommende ikke oppfyller kravene til å velges som selskapets revisor.⁹³ Dette følger av revisorloven § 4-1. Selskapets revisor kan etter dette velges som uavhengig sakkyndig i ASA.

Det er tre parter i forbindelse med revisors uttalelser om, og utarbeidelse av redegjørelser; stifterne som fremlegger redegjørelsen, revisor som uttaler seg om den og kreditorene og andre brukere som har direkte eller indirekte nytte av informasjonen.

En redegjørelse inneholder som nevnt over, to saksforhold. For det første stilles det bestemte krav til innholdet i en redegjørelse som må være tilfredsstillt. For det andre skal redegjørelsen inneholde en uttalelse om at de eiendeler selskapet skal overta har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget. Revisor må uttale seg om begge saksforholdene, det vil si at revisor må bekrefte at de opplysninger loven krever er gitt og ta stilling til og uttale seg om stifternes vurdering av innskuddets verdi. Revisors oppgave er å gi en betryggende sikkerhet for at informasjonen som kontrolleres er riktig. Revisors erklæring må bekrefte at informasjonen har en slik kvalitet at det er forsvarlig å legge den til grunn.

I henhold til revisorlovens § 5-2 annet ledd, skal revisor utføre sin virksomhet i samsvar med god revisjonsskikk. Det er på bakgrunn av dette utviklet et omfattende sett med rettslige standarder for revisjon og beslektede tjenester. Den norske Revisorforening utgir standardene i bokform. Standardene er stort sett oversettelser fra IFACs (International Federation of Accountants) faglige standarder og øvrige publikasjoner.

⁹² Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven s. 130.

⁹³ RS 802 Revisors redegjørelser og bekreftelser etter selskapslovgivningen s. 3.

En av disse revisjonsstandardene er RS 802 Revisors redegjørelser og bekreftelser etter selskapslovgivningen,⁹⁴ som revisor bør følge ved utførelsen av oppgaven. Standarden ble vedtatt av Den Norske Revisorforeningens styre i november 2001, med virkning for uttalelser som ble avgitt fra 1. januar 2002 eller senere. Hensikten med denne standarden er å fastsette normer og gi veiledning for revisors oppgaver med blant annet utarbeidelse av lovbestemte redegjørelser for allmennaksjeselskaper og bekreftelse av lovbestemte redegjørelser for aksjeselskaper. Standarden tar for seg de enkelte redegjørelser og bekreftelser ved stiftelse, kapitalforhøyelse, fusjon, fisjon osv. I det følgende vil jeg kun ta for meg det som gjelder ved stiftelse.

I aksjeselskap er det stifterne som sørger for at det enkelte innskudd eller erverv blir verdsatt og for at redegjørelsen blir utarbeidet. Revisors oppgave er å bekrefte redegjørelsen. For allmennaksjeselskap er det derimot et krav om at revisor som uavhengig sakkyndig skal utarbeide redegjørelsen. Men revisor kan her allikevel ikke delta i beslutningsprosessen eller foreta verdsettelse av de enkelte innskudd eller erverv. Det er en forutsetning at det fra stifternes side er foretatt en verdsettelse av det enkelte innskudd eller erverv før revisor gir sin redegjørelse. Revisors arbeid vil omfatte kontroll av den foretatte verdsettelsen. I praksis vil det være naturlig at revisor engasjeres på et tidlig tidspunkt slik at den som foretar verdsettelsen, kan forholde seg til eventuelle synspunkter som revisor måtte ha.

Revisor må foreta de kontrollhandlinger som er nødvendige for å kunne avgi de lovbestemte redegjørelser og bekreftelser. Det følger av asl./asal. § 2-6 annet ledd in fine at reglene om revisors undersøkelsesrett m.v. i revisorloven § 5-2 tredje ledd gjelder tilsvarende. Den revisjonspliktige skal gi revisor adgang til å foreta de undersøkelser revisor finner nødvendig, og gi revisor adgang til de opplysninger denne krever for utførelsen av sitt oppdrag. Revisor må planlegge sitt arbeid slik at de nødvendige kontrollhandlinger kan gjennomføres på en effektiv og hensiktsmessig måte. Revisor må

⁹⁴ Se http://www.revisornett.no/arch/_img/9234075.pdf.

dokumentere forhold som er viktige for å underbygge konklusjonene i de lovbestemte redegjørelser og bekreftelser som avgis.

Redegjørelsen dateres samtidig som åpningsbalansen, tidligst 4 uker før stiftelsen.

Verdsettelsen av eiendeler som skal skytes inn, knyttes til tidspunktet for åpningsbalansen og redegjørelsen. Revisor har ingen ytterligere undersøkelsesplikt fram til stiftelsestidspunktet. Blir derimot revisor kjent med forhold som tilsier at det har skjedd et vesentlig og varig verdifall, må revisor gjøre stifterne oppmerksom på dette forholdet, da selskapet ikke kan stiftes på foreliggende grunnlag.

I stiftelsesdokumentet skal det angis hvor mye som skal innbetales for hver aksje og pålydende for hver aksje. Forskjellen mellom det som skal betales og pålydende er overkurs, som også skal bekreftes av revisor og som derfor må dekkes av revisors kontroller. Etter asl./asal. § 2-7 skal eiendeler som hovedregel vurderes til virkelig verdi. Revisors kontroller rettes mot verdsettelse til virkelig verdi, selv om bestemmelsene om redegjørelse i asl./asal. § 2-6 er begrenset til at verdien minst må tilsvare avtalt vederlag.

Revisor må kontrollere at eiendelene kan føres opp i balansen, samt verdsettelse og klassifisering av eiendelene. Revisor må også kontrollere at det er tatt hensyn til gjeld, latente forpliktelser og heftelser. Omfanget av revisors arbeid vil bl.a. avhenge av eiendelenes karakter og kvaliteten på den foreliggende verdivurdering og dokumentasjon for denne. Avhengig av kvaliteten på den dokumentasjon som foreligger, kan det være nødvendig for revisor å innhente uttalelse fra ekspert.

Dersom revisor ikke mottar de opplysninger som anses nødvendige for å kunne bekrefte eller gi en fullstendig redegjørelse, skal revisor gjøre oppdragsgiver oppmerksom på dette så snart som mulig. Revisor kan ikke ta forbehold i redegjørelsen eller i sin bekreftelse av redegjørelsen.

Revisor kan på bakgrunn av sine pålagte oppgaver etter asl./asal. § 2-6 annet ledd, pådra seg et ansvar dersom vurderingen av tingsinnskuddet avviker fra den virkelige verdien. Hovedregelen er her asl./asal. § 2-19. Av første ledd fremgår det at styrets medlemmer og revisor er solidarisk ansvarlig for det som måtte mangle av den aksjekapital som i meldingen til Foretaksregisteret er oppgitt og bekreftet innebetalt eller gjort opp på annen måte. Revisor har i henhold til asl. § 2-19 objektivt ansvar for at innskuddsobjektet er overført til selskapet. I de tilfeller hvor noe av aksjekapitalen består av innskudd i andre eiendeler enn penger, og mangelen i aksjekapitalen skriver seg fra verdsettingen av dette innskuddet, kommer ansvarsregelen i første ledd ikke til anvendelse, jfr. annet ledd. Feil som er utvist i forbindelse med den erklæring stifterne skal avgi om tingsinnskuddets verdi etter § 2-6 første ledd nr 4, må vurderes etter den alminnelige ansvarsregelen i § 17-1. Derimot gjelder ikke asl./asal. § 17-1 for revisor når det gjelder feil i vurderingen av tingsinnskuddets verdi. Skyldes den manglende innbetalte aksjekapitalen at tingsinnskuddet er verdsatt feil, må forholdet vurderes ut fra uaktsomhetsbestemmelsen i revisorloven § 8-1, jfr. § 8-2 om lemping av dette ansvar.⁹⁵

4.5 Endring i annet selskapsdirektiv

4.5.1 De nye bestemmelsene

Kommisjonen kom den 29.10.2004 med forslag til endring av annet selskapsdirektiv 77/91 EØF (Kapitaldirektivet).⁹⁶ Europa-parlamentet og Rådet for den Europeiske Union har nå vedtatt direktiv 2006/68 EF om endring av Rådets direktiv 77/91 EØF for så vidt angår stiftelsen av aksjeselskaper, samt bevarelsen av og endringer i dets kapital. Direktivet ble utstedt den 6. september 2006.⁹⁷

⁹⁵ Ot.prp. nr. 75 (1997-98) Om lov om revisjon og revisorer (revisorloven) s. 117.

⁹⁶ Se http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/com/2004/com2004_0730da01.pdf.

⁹⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/68/EF af 6. september 2006 om ændring af Rådets direktiv 77/91/EØF for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelsen af og ændringer i dets kapital, se http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2006/l_264/l_26420060925da00320036.pdf. Se også EU-Tidende nr. L 264 af 25/09/2006 s. 0032 – 0036.

Medlemsstatene er, for å etterkomme direktivet, forpliktet til å vedta de nødvendige lover og administrative bestemmelser senest den 15. april 2008.

Jeg skal her kun ta for meg de bestemmelsene som endrer reglene som gjelder for tingsinnskudd ved stiftelse og kapitalforhøyelse.

Med det nye rådsdirektivet innsettes to nye bestemmelser i forbindelse med den någjeldende art. 10. De nye bestemmelsene er art. 10 a og art. 10 b.

Formålet med de nye bestemmelsene er i følge Kommisjonen å fjerne de administrative byrdene som ofte er forbundet med ekspertvurderinger, ved å utvide de tilfeller hvor slike vurderinger ikke er påkrevd. Etter de nye bestemmelsene er det ikke nødvendig med ekspertvurdering hvor det allerede foreligger et klart referansepunkt til vurdering av tingsinnskuddet.⁹⁸

Den nye bestemmelsen i art. 10 a innebærer tre unntak fra någjeldende art. 10 om at det ved bruk av tingsinnskudd skal utarbeides en redegjørelse av en uavhengig sakkyndig.

Det første unntaket er at styret⁹⁹ kan beslutte at reglene i Kapitaldirektivet art. 10 ikke skal anvendes ved innskudd med verdipapirer eller pengemarkedsinstrumenter,¹⁰⁰ jfr. art. 10 a nr. 1. Etter Kommisjonens endringsforslag var det kun verdipapirer som var omfattet av bestemmelsen. Nå gjelder bestemmelsen også når innskuddet er pengemarkedsinstrumenter. Dette tillegget kom med i Europa-parlamentets Betenkning om forslag til Europa-parlamentets og Rådets direktiv om endring av Rådets direktiv 77/91/EØF, for så vidt angår stiftelsen av aksjeselskapet samt bevarelsen av og endringer i

⁹⁸ Se KOM (2004) 730 endelig s. 7 punkt 3.

⁹⁹ I den danske utgaven er begrepene bestyrelse eller direktion brukt om dette organet som hos oss tilsvarer styret.

¹⁰⁰ Verdipapirer og pengemarkedsinstrumenter er definert i direktiv 2004/39/EF art. 4 første ledd nr. 18 og nr. 19.

dets kapital.¹⁰¹ Betingelsene for å kunne unnta verdipapirer og pengemarkedsinstrumenter fra den vanlige prosedyren i art. 10, er at de har blitt vurdert til gjennomsnittspris etter å ha blitt handlet på et regulert marked¹⁰² i en tilstrekkelig lang periode forut for den faktiske dato for betalingen av innskuddet. I dette tilfelle kan en sakkyndig vurdering erstattes av en vurdering av verdipapirer og pengemarkedsinstrumenter til den veide gjennomsnittspris i de foregående måneder. Denne tidsperioden skal fastlegges i nasjonal lovgivning. Etter Kommisjonens forslag var denne tidsperioden satt til tre måneder.

Dersom verdien på verdipapiret eller pengemarkedsinstrumentet påvirkes av ekstraordinære begivenheter som medfører vesentlig endring av innskuddets verdi på den faktiske betalingsdatoen, må gjeldende art. 10 likevel anvendes. Slike tilfeller kan for eksempel forekomme ved kursfall på børsnoterte aksjer eller oppkjøpstilbud.¹⁰³ I direktivet er det nå spesifikt nevnt et tilfelle som vil bli rammet av bestemmelsen. Dette er de situasjoner hvor markedet for slike verdipapirer eller pengemarkedsinstrumenter har blitt illikvid. Dette tillegget fremgikk ikke av Kommisjonens forslag til endring av annet selskapsdirektiv.

Det andre unntaket er at selskapets styre kan beslutte at art. 10 ikke skal anvendes ved innskudd i annet enn kontanter, jfr. art. 10 a nr. 2. Det er her spesifisert at dette gjelder andre innskudd enn de som faller inne under nr. 1. For at unntaket skal kunne benyttes, må det foreligge en verdivurdering foretatt av en anerkjent, uavhengig sakkyndig. I tillegg må to betingelser være oppfylt. For det første må markedsverdien fastsettes til en dato som ikke ligger mer enn seks måneder før tingsinnskuddets faktiske overdragelsesdato, jfr. § 10 a nr. 2 første ledd a). Kommisjonen foreslo her opprinnelig en frist på tre måneder.

¹⁰¹ Se <http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2006-0050+0+DOC+PDF+V0//DA&L=DA&LEVEL=1&NAV=S&LSTDOC=Y>.

¹⁰² Regulert marked er definert i direktiv 2004/39/EF art. 4 første ledd nr. 14.

¹⁰³ Kari Birkeland, EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning s. 525.

For det andre må vurderingen være foretatt i overensstemmelse med medlemsstatenes generelle vurderingsstandarder og -prinsipper for det aktuelle tingsinnskuddet, jfr. art. 10 a nr. første ledd b). Kommisjonen foreslo opprinnelig en tredje betingelse. Denne gikk ut på at den sakkyndige som hadde utført vurderingen, måtte ha tilstrekkelig utdanning og erfaring med den type innskudd som skulle overdras. Det Europeiske Økonomiske og Sosiale Utvalg ble anmodet om å uttale seg om den foreslåtte bestemmelsen.¹⁰⁴ Det fremgikk av denne uttalelsen at utvalget mente at betingelsen som vedrører den sakkyndige, burde utgå, fordi begrepene "tilstrekkelig utdanning og erfaring" var for uklare. Til direktivets formål var det nok hvis det var tale om en uavhengig sakkyndig, som er anerkjent av de relevante myndigheter.

Dersom det oppstår nye omstendigheter som medfører en vesentlig endring i tingsinnskuddets markedsverdi på den faktiske overdragelsesdato, skal det foretas en ny vurdering på styrets initiativ og ansvar. Skal det foretas en slik ny vurdering kommer art. 10 nr. 1, 2 og 3 til anvendelse, jfr. art 10 a nr. 2 annet ledd.

Dersom det ikke foretas en ny vurdering, kan en eller flere aksjonærer, som til sammen innehar minst 5 % av selskapskapitalen på dagen for beslutningen om kapitalutvidelse, kreve en vurdering fra en uavhengig sakkyndig. I dette tilfellet kommer art. 10 nr. 1, 2 og 3 til anvendelse. Aksjonærene kan fremsette et slikt krav frem til den faktiske overdragelsesdatoen, jfr. art. 10 a nr. 2 tredje ledd.

¹⁰⁴ Rådet for De Europæiske Fællesskaber besluttet den 13. januar 2005 under henvisning til EF-traktatens artikkel 44 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 77/91/EØF, for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelsen af og ændringer i dets kapital. KOM(2004) 730 endelig – 2004/0256 (COD). Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 419. plenarforsamling den 13.-14. juli 2005, mødet den 13. juli 2005, enstemmigt en udtalelse. Se <http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?language=da&docnr=843&year=2005>.

Det siste unntaket fra någjeldende art. 10 er aktuelt hvis innskuddets verdi fremgår av et lovpliktig revidert regnskap fra det forutgående år, jfr. art. 10 a nr. 3.¹⁰⁵ Art. 10 a nr. 2 annet og tredje ledd kommer tilsvarende til anvendelse.

Den nye art.10 b gir saksbehandlingsregler i de tilfeller hvor art. 10 a kommer til anvendelse. Det fremgår her at styret eller stifterne innen en måned etter den faktiske dato for tingsinnskuddets overdragelse, skal offentliggjøre en erklæring med et nærmere bestemt innhold.¹⁰⁶ Erklæringen må i følge art. 10 b nr. 1 a) – d) inneholde en beskrivelse av vederlaget, vederlagets verdi, kilden til vurderingen og vurderingsmåten. Erklæringen må også angi hvorvidt verdien av de eiendeler selskapet skal overta minst svarer til aksjenes pålydende med tillegg av eventuelle fastsatt overkurs eller til den bokførte pariverdi. Det må dessuten opplyses om det er oppstått nye omstendigheter som har påvirket den opprinnelige vurderingen. Erklæringen skal med andre ord inneholde mange av de samme opplysningene som en redegjørelse, men forskjellen er at man kan benytte seg av opplysninger man allerede har, uavhengig av stiftelsen eller kapitalforhøyelsen.

Bestemmelsene i annet selskapsdirektiv art. 10 a og art. 10 b kommer tilsvarende til anvendelse ved kapitalforhøyelse etter art. 27 i følge den nye bestemmelsen i art. 27 nr. 2 annet ledd.

Formålet med oppmykningen er i følge Kommisjonen å gi selskaper mulighet til å tiltrekke seg kapitalinnskudd i annet enn kontanter uten å innehente ekspertvurderinger i situasjoner der det foreligger et klart referansepunkt til vurderingen.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Regnskapet må ha vært gjenstand for revisjon i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovpliktig revisjon av årsregnskaper og konsoliderte regnskaper.

¹⁰⁶ Offentliggjørelsen skal skje i overensstemmelse med medlemsstatenes gjeldende regler og i overensstemmelse med art. 3 i direktiv 68/151/EØF, jfr. Kapitaldirektivet art. 10 b nr. 1 annet ledd.

¹⁰⁷ Kari Birkeland, EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning s. 526, jfr. KOM (2004) 730 endelig s. 7 punkt 3.

4.5.2 Bør asl./asal. § 2-6 harmoniseres med de nye bestemmelsene?¹⁰⁸

Spørsmålet blir med andre ord om Norge bør gjøre unntak fra asl./asal. § 2-6, på samme måte som det fremgår av art. 10 a og b?¹⁰⁹ Bestemmelsene i asl./asal. § 2-6 skiller seg allerede fra Kapitaldirektivet art. 10 ved at Norge valgte å gjøre reglene om redegjørelse ved tingsinnskudd absolutte, og ikke vedta et lignende unntak som fremgår av annet selskapsdirektiv art. 10 nr. 4. Asl./asal. § 2-6 er derfor opprinnelig strengere enn kravene i Kapitaldirektivet. Resultatet kan nå bli at de norske reglene kommer til å avvike enda mer fra EU-retten.

De viktigste forskjellene mellom gjeldende norsk rett og den nye art. 10 a i Kapitaldirektivet, er fristen for vurderingen av tingsinnskuddet, og at den uavhengige sakkyndige vurderingen ikke nødvendigvis må være foretatt med sikte på stiftelsen av et allmennaksjeselskap.

Art. 10 a nr. 1 innebærer en forlengelse av tidsfristen for verdivurderingen av verdipapirer og pengemarkedsinstrumenter. Men det er opp til nasjonal lovgivning å fastlegge hvor lang periode forut for datoen for betalingen av innskuddet, som skal være tidsfristen for verdivurderingen. I norsk rett er denne fristen fire uker før åpningsbalansen. Den reelle forskjellen mellom gjeldende rett og det nye unntaket vil først komme til syne når tidsfristen etter annet selskapsdirektiv art. 10 a nr. 1 fastlegges i nasjonal lovgivning.

I motsetning til asl./asal. § 2-6 har annet selskapsdirektiv art. 10 a nr. 1 annet ledd en sikkerhetsventil der ekstraordinære omstendigheter medfører en vesentlig endring av innskuddets verdi. I slike tilfeller må annet selskapsdirektiv art. 10 anvendes. I norsk rett finnes ingen lignende bestemmelse for tilfeller hvor verdien av innskuddet endres innenfor fire ukers fristen. Dette kan tale for at man bør harmonisere bestemmelsen.

¹⁰⁸ Kari Birkeland, EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning s. 528-531.

¹⁰⁹ I utgangspunktet gjeldet Kapitaldirektivet kun for allmennaksjeselskap, men Norge har valgt å gjøre art. 10 gjeldende også for aksjeselskaper. På grunn av dette henvises det til både asl./asal. § 2-6.

Imidlertid er vilkåret ”ekstraordinære omstændigheder” i art. 10 a nr. 1 annet ledd skjønnsmessig, slik at det kan være vanskelig å avgjøre når regelen i art. 10 om verdsettelse må anvendes, noe som kan skape usikkerhet for selskapets ledelse. Dette kan tilsi at allmennaksjelovens klare saksbehandlingsregler bør videreføres.

Når det gjelder unntaket i Kapitaldirektivet art. 10 a nr. 2 for tingsinnskudd som har vært gjenstand for en anerkjent uavhengig sakkyndigs vurdering, er kravene til den foreliggende vurderingen strenge. Men tidsfristen for verdivurderingen er her satt til seks måneder før datoen for innskuddets overdragelsesdato. På grunn av den lange tidsfristen øker sjansen for endringer i verdien, som kan innebære at det ikke nødvendigvis er den virkelige verdi som tilføres selskapet ved stiftelsen. Også her er det inntatt en sikkerhetsventil for tilfeller hvor nye omstendigheter medfører vesentlig endring i eiendelens verdi, jfr. art. 10 a nr. 2 annet ledd. I tillegg kan stifterne som samlet eier minst fem prosent av aksjekapitalen kreve ny vurdering av innskuddet etter reglene i Kapitaldirektivet art. 10 etter art. 10 a nr. 2 tredje ledd.

Bestemmelsen bidrar til å redusere den administrative byrden for selskapet ved at en allerede foreliggende verdi på eiendelen kan benyttes. I tillegg er det oppstilt regler som bidrar til å begrense muligheten for mislighold, og dermed ivaretar stifternes interesse i at kapitalen som tilføres selskapet er reel. Disse argumentene taler for at asal. § 2-6 bør harmoniseres med endringene i direktivet.

Derimot oppstår spørsmålet om hvor stor reell betydning bestemmelsen i art. 10 a nr. 2 tredje ledd har. Dette kommer an på hvor grundig stifterne i et allmennaksjeselskap fører tilsyn med ledelsen. Av hensyn til stifterne gir dagens regler sannsynligvis et bedre vern enn de nye bestemmelsene.

Det siste unntaket fra annet selskapsdirektiv art. 10, kommer til anvendelse på tingsinnskudd der verdien fremgår av et lovpålagt regnskap fra det forutgående regnskapsår, jfr. art. 10 a nr. 3. Ettersom det her ikke er oppstilt noen tidsfrist for vurderingen, kan realiteten bli at tidsrommet fra det lovpliktige regnskapet er godkjent, til

tingsinnskuddet faktisk blir innskutt i selskapet, kan være opptil 12 måneder. Faren for at det ikke er den virkelige verdi som tilføres selskapet, øker i takt med lengden på tidsfristen. Sikkerhetsventilen i art. 10 a nr. 2 annet ledd og tredje ledd kommer tilsvarende til anvendelse.

Felles for de ovennevnte reglene om innskudd, er at de muligens skaper større usikkerhet både for den som foretar innskuddet, selskapet som sådan, de øvrige stifterne og kreditorene enn det som følger av gjeldende rett. Reglene søker å finne en balanse mellom hensynet til å redusere selskapets kostnader på den ene siden, og hensynet til stifterne og kreditor på den andre siden. Et moment som taler for å harmonisere asl./asal. § 2-6 i tråd med direktivet, er at de någjeldende kravene til redegjørelse ikke alltid er hensiktsmessige for selskaper. En redegjørelse gir ikke alltid en fullstendig garanti for at verdien av tingsinnskuddet er presis, og kan dermed pådra selskapet unødvendige kostnader der det allerede foreligger et referansepunkt for verdien av tingsinnskuddet.

Med hensyn til norske virksomheters konkurransedyktighet med sammenlignbare virksomheter i EU, bør lovgiver tilstrebe harmoni mellom den norske selskapslovgivningen og EUs selskapsrett. Dette oppnås først og fremst ved å ikke pålegge norske virksomheter byrder utover det minimum EU-direktivene pålegger.

Det bør i hvert fall være et mål å ha samme regler som de øvrige nordiske land, og det vil derfor være interessant å se hva Sverige, Danmark og Finland foretar seg i forhold til de nye bestemmelsene. Reglene om redegjørelse ved tingsinnskudd bør i størst mulig grad harmoniseres med de nye bestemmelsene i annet selskapsdirektiv.

5 Avslutning

Dagens regler om tingsinnskudd ivaretar, etter mitt skjønn, hensynet til selskapets kreditorer og aksjeeiere på en tilfredsstillende måte.

Jeg kan vanskelig se hvordan reglene kunne ivaretatt dette hensynet bedre, uten i tillegg å måtte gå på bekostning av hensynet til å minske selskapets kostnader og administrative byrder. Det har her blitt foretatt en avveining av de til dels motstående hensyn som gjør seg gjeldende ved bruk av tingsinnskudd.

Hensynet til å gi selskaper mulighet til å tiltrekke seg kapitalinnskudd i annet enn kontanter, uten å måtte gå veien om en redegjørelse av en uavhengig sakkyndig, er nå i større grad varetatt i de nye bestemmelsene om tingsinnskudd i Kapitaldirektivet. I tilfeller hvor det foreligger et klart referansepunkt til vurderingen av eiendelen, vil unntakene i annet selskapsdirektiv kunne føre til at det blir mer attraktivt for selskaper å benytte seg av muligheten til å bruke eiendeler som tingsinnskudd. I tillegg vil, slik jeg ser det, reglene ivareta hensynet til kreditor og aksjeeiere dersom sikkerhetsventilene i de nye unntakene virker etter sin hensikt.

Det blir spennende å se hvordan Norge kommer til å forholde seg til de nye bestemmelsene i annet selskapsdirektiv. Det gjelder som sagt å finne en gylden middelvei når det gjelder ”strengheten” av reglene, som tilfredsstiller hensynet til alle de involverte parter.

6 Indekser

6.1 Lovregister

- Lov 19. juli 1910 nr. 1 om aktieselskaper og kommanditaktieselskaper.
- Lov 6. juli 1957 nr. 4 om aksjeselskaper.
- Lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper.
- Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven – asl.).
- Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven - asal.).
- Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven).
- Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven).
- Lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring av norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v.
- Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde av 27. november 1992 nr. 109.
- Traktat om opprettelse av Det europeiske felleskap av 25. mars 1957 (Romatraktaten).

6.2 Litteraturliste

- Aarbakke m.fl., Aksjeloven og allmennaksjeloven med kommentarer, 2. utgave (Oslo 2004).
- Andenæs, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper (Oslo 1998).

- Augdahl, Per, Aktieselskapet efter norsk rett (Oslo 1926).

- Birkeland, Kari, "EU Kommisjonens forslag til forenkling av annet selskapsdirektiv – Betydning for norsk selskapslovgivning", *Tidsskrift for Forretningsjus*, 2005 s.516-557.

- Bråthen, Tore, Selskapsrett, 2. utgave (Oslo 2006).

- Christiansen, Jan Schans, Kapitalselskaber - Aktie- og anpartsselskabsret (København 2003).

- Dr. Platou, Oscar, Forelæsninger over norsk selskapsret - Om aktieselskaper kommandittselskaper paa aktier og foreninger, bind II, 2. utgave ved Dr. Adolf Lindvik (Oslo 1933).

- Gomard, Bernhard, Aktieselskaber og Anpartsselskaber, 5. udgave (København 2006).

- Hermansen og Hole, "Tingsinnskudd, er det så vanskelig? Hva er virkelig verdi?", *Advokatbladet* nr. 8, 2000 s. 23-25.

- Krüger, Paul Andersen, Aktie- og anpartsselskabsret, 9. udgave (København 2006).

- Malt, Elin I. og Svein T. Sønning, "Verdsettelse av immaterielle verdier (goodwill), *Revisjon og Regnskap*, nr. 8 1997 s. 393-399.

- Marthinussen, Hans Fredrik, Aksjeloven med kommentarer (Oslo 1960).

- Werlauff, Erik, Selskabsret, 2. reviderede udgave (København 1994).

- Werlauff, Erik, Selskapsrett, 6. udgave (København 2006).

6.3 Forarbejder

Lov om aksjeselskaper – aksjeloven

Lov 19. juli 1910 nr. 1:

- Bilag til Ot.prp. nr. 28 (1900-91): Udkast til Lov om Aktieselskaber. Motiver, Christiania 1894.

Lov 4. juni 1976 nr. 59:

- Innstilling om lov om aksjeselskaper 1970.
- Ot.prp. nr. 19 (1974-75).

Lov 13. juni 1997 nr. 44 og nr. 45:

- NOU 1992: 29
- Ot.prp. nr. 36 (1993-94)
- NOU 1996: 3
- Ot.prp. nr. 23 (1996-97)

- Ot.prp. nr. 4 (1995-96) (endningslov)
- Ot.prp. nr. 65 (1998-99) (endningslov)
- Ot.prp. nr. 55 (2005-06) (forslag til endningslov)

Lov om årsregnskap m.v. – regnskapsloven

Lov 17. juli 1998 nr. 56:

- NOU 1995: 30
- Ot.prp. nr. 42 (1997-98)

